Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 173 (13662) | 1974 оной июлиин 26, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ЖЭЛЭЙ ХОЁРДОХИ ХАХАДТА — ЭРИД ХУБИЛАЛТА!

Ажалшадай дунда социалис мүрысөөнэй үргэнөөр эмхидхэгдэһэнэй ашаар, тодорхойлхы жэлэй түрүүшын хахад жэл соо республикымнай арадай ажахын али бүхы һалбаринуудта — промышленностьдашье, хүдөө ажахыдашье, культурна байгуулалта дээрэшье нилээд амжалтанууд туйлагдаа. БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлдэ байһан промышленна предприятинууд продукци худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 100,3 процент дүүргээд, 1973 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулжа үзэхэдэ, 4,1 процентээр ехэ промышленна продукци бүтээн гаргаһан байха юм. Тиихэдэ ажалайнь бүтээсэ нёдондонойхи түрүүшын хахад жэлэйхиһээ 5 процентээр ураһан болоно.

Капитальна барилгада хараалагдаһан гүрэнэй мүнгөөр 32,7 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэр баригдажа, ашаглалтада үгтэнхэй.

Хүдөө ажахын талаар хаража үзэбэл, колхоз болон совхозууд тарилгынгаа талмайе нилээд ехээр үргэдхөө. 1973 онойхитой жэшэбэл, 1974 ондо бүхыдөө тарилгын талмай 12 мянган гектараар, ороoһото ургамалнуудай талмайнь 19 мянган гектараар ехэ болгогдоо. Хартаабха, овощ тариха түсэб дүүргэгдэнхэй. Газар элдүүрилгын шанар һайжарад гээ. Газарта үтэгжүүлгэ горитойхоноор хэгдэдэг болоо. Малай ашаг шэмын ургаһанай, тоо толгойнь олошорһоной ашаар гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ тушааха хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Гүрэндэ тушаагдадаг бодо малай толгой бүхэнэйнь дунда зэргын шэгнүүр 340 килограмм, гахайн — 103 килограмм болонхой. Республика дотор бодо малай, хонидой, гахайнуудай тоо толгой нёдондонойхиһоо нилээд олошороо.

Тиигэбэшье дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд промышленна предприятинуудташье, барилгын организацинуудташье, хүдөө ажахыдашье бии.

Олохон промышленна предприятинууд хараалагдаһан түсэбөөшье, абаһан социалис уялгануудаашье дүүргэнэгүй. Тиимэ предприятинуудта ажалайнь бүтээсэ бага, үйлэдбэринийнь журам һула, бүтээһэн продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ, шанарынь хангалтагүй байдаг. Жэшээлхэдэ, Бабушкинай оёдолой фабрика, уран һайханай болон бэлэгэй эдлэб зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг Улаан-Үдын туршалгын завод, Ивалгын леспромхоз гэхэ мэтын предприятинууд хангалтагүйгөөр хүдэлнэ, хараалагдаһан түсэбөө дүүргэнэгүй, социалис мүрысөөндэ ходоодоо шахуу гээгдэжэ ябана. Эдэ предприятинууд продукци худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб миил 75.2 процентһээ 95,5 проценг хүрэтэр дүүргэһэн болоно. Жэшээнь, Бабушкинай оёдолой фабрика хахад жэл соо продукци худалдаха түсэбөө 95,5 процентээр дүүргэжэ, 13 мянга гаран түхэригэй продукци бүтээн гаргаагүн. Тэрэшэлэн зарим министерствэнүүд болон управленинүүд продукци бүтээн гаргаха түсэбөө яахадаашьеб дүүргэнэгүй, яахадаашьеб гэжэ даа, гол шалтагаанииинь мэдээжэ юм бэзэ. Хүдэлмэришэдэй дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри ёһотой һайнаар ябуулагдаагүй, социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар, үрэ дүн ехэтэйгээр эмхидхэгдэнэгүй. Энэ талаар Нютагай болон эдеэ хоолой промышленностиин, Ой модоной ажахын министерствэнүүдэй, түлишын болон промышленна барилгын материалнуудай нэгэдэлэй управленинүүдэй хүдэлмэридэ илангаяа ехэ дутагдалнууд тохёолдоно.

Мүн хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ горитойхон дутуу дунданууд дайралдаһаар. Илангаяа тиимэ ехэ ямар дутуу дунданууд ушарнаб гэхэдэ, адууһа мал жэлһээ жэл бүхэндэ олоор гарзална, ехэ мал олоор һубайржа, толгой бүриһөөнь түл абаха гэһэн зорилго бэелүүлэгдэнэгүй. Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Хяагтын аймагуудай ажахынуудта бодо мал, Бэшүүрэй, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта — хонид, Хяагтын, Прибайкалиин аймагуудта гахайнууд олоор гарзалһан байха юм. Үнеэн бүриһөө — тугал, хонин бүхэнһөө — хурьга, гүүн бүхэнһөө — унага жэл бүри заабол абаха гэшэ ажахые хүгжөөлгэдэ, адууһа малай тоо толгойе олошоруулгада тон шухала удха шанартай хэрэг байһаниинь элитэ. Теэд жэлһээ жэл бүхэндэ ехэ малнуудаа олоор һубайруулдаг колхоз, совхозууд бии байһаар. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй аймагай «Сибирь» совхоз 1974 ондо 100 ехэ хонин бүриһөө оройдоо 30 гаран хурьга абаһан болоно. Энэ совхоздо хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд бии. Үгы, юрэдөө, хайшан гэжэ хүдэлхэдөө, иимэ хангалтагүй үрэ дүнтэй байха юм? Совхозой мал ажалай мэргэжэлтэд яахадаа энээн тушаа тодорхой хэмжээнүүдые абадаггүй юм гээшэб? Эдэнэй ажал хүдэлмэриие хэн хүтэлбэрилдэг, хинан шалгадаг юм? Мүнөө үедэ иимэ хангалтагүйгөөр ажаллаха гэшэ тон харюусалгагүй, хүдэлмэридөө хайхарамжагүйгөөр, хайша хэрэгээр хандадаг ушар болоно.

Тодорхойлхы жэлэй һүүлшын хахад жэлдэ промышленна предприятинуудай, барилгын организацинуудай, колхоз, совхозуудай урда маша ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигдана. 1973 ондо гү, али 1974 оной түрүүшын хахадта хараалагдаһан түсэбөө, абаһан уялгаяа дүүргээгүй промышленна предприятинууд, барилгын организацинууд, колхоз болон совхозууд илангаяа бэрхэшээлтэй байдалда оржо болохо. Тиимэ ажахынууд тэдэ доёмхонуудаа заатагүй хүсэлдүүлхэ болоно бшуу. Жэлэй хоёрдохи хахадта эрид хубилалта хэгдэхэ, али бүхы арга боломжонууд бүрин хэрэглэгдэхэ, түсэбөө, социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө мүрысөөн ажалшадай дунда, коллективүүдэй хоорондо үргэнөөр, аша үрэтэйгөөр эмхидхэгдэхэ зэргэтэй.

Промышленна предприяти, барилгын организаци бүхэн хараалагдаһан түсэбөө, абаһан уялгаяа дүүргэхэ талаар туйлай ехэ арга боломжонуудтай. Эдэ арга боломжонуудаа гүнзэгыгөөр элирүүлхэ, зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Бага зардалтай, үндэр сэнтэй, эрхим һайн шанартай продукци гаргаха гэшэ промышленна предприяти, барилгын участок, бригада бүхэнэй зорилго мүн.

Хүдөө ажахын талаар абажа харабал, мүнөө жэлдэ баян ургаса хүлеэгдэнэ. Хабарай тарилга хожомдобошье, хура бороо аймаг бүхэндэ шахуу ороо. Талха тарианай, үбһэ ногооной ургаса муу бэшэ. Колхоз, совхозууд үбһэ, таряа хуряалгаяа саг болзор соо хохоролгонгүй, унжагайрангүй, ургасаяа хороолонгүй, богонихон бөлзор соо һайн хуряан абабал, адууһа малаа тэжээлээр хангаха арга боломжотой. Одоол «унаһан малгайе абаха сүлөөгүйгөөр, солбон шударгыгаар ажаллаха, үүсхэл оролдолго, шэн габьяа гаргаха саг ерээ.

Тодорхойлхы жэлдэ хараалагдаһан зорилгонуудаа, абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй түсэб бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гэшэ промышленна предприяти, колхоз, совхоз бүхэнэй, коллектив бүхэнэй, ажалшан бүхэнэй дайшалхы зорилго болоно.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси

СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси июлиин 25-да Москвада хүдэлмэреэ эхилбэ.

Үглөөнэй 10 часта Кремль соо, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседанинуудай зал дотор **Национальностьнуудай Соведэй** заседани нээгдээ.

Нүхэд **А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устиновые** депутадууд болон олон тоото айлшад халуунаар угтаба.

Старейшинэнүүдэй Соведэй даалгабаряар депутат **И. С. Грушецкий** сесси нээхыень үндэр наһатай депутадуудай нэгэн **А. Ф. Федоровто** үгэ үгөө.

А. Ф. Федоровой үгэ хэлэһэнэй һүүлээр Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшонор һунгагдаба. Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшээр депутат **В. П. Рубен** бүгэдын дуугаар һунгагдаа.

Удаа тээнь сессиин хүдэлмэриин гурим ба зүблэхэ зүйл хаража үзэгдэбэ. Иимэ асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна:

1. Национальностьнуудай Соведэй Мандатна комиссиие һунгаха тухай.
2. Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые эмхидхэн байгуулха тухай.
3. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгаха тухай.
4. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай.
5. СССР-эй правительствые — СССР-эй Министрнүүдэй Соведые эмхидхэн байгуулха тухай.
6. СССР-эй Генеральна прокурорые томилхо тухай.

Национальностьнуудай Совет зүблэхэ зүйл ба асуудалнуудые хаража үзэхэ гурим бүгэдын дуугаар батална.

Депутадууд палатын Мандатна комиссие 35 хүнһөө бүридүүлэн һунгаа. Комиссиин түрүүлэгшээр депутат **Э. А. Шеварднадзе** (Грузин ССР) һунгагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүшын заседани энээгээр дүүрээ.

* * *

Июлиин 25-най үдэрэй 12 часта. Кремль соо, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседанинуудай зал дотор **Союзай Соведэй** заседани эхилээ.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушевые** сугларагшад халуун альга ташалгаар угтаба.

Старейшинэнүүдэй Соведэй даалгабаряар депутат **Н. Г. Басов** сесси нээхыень үндэр наһатай депутадуудай нэгэн **П. П. Лобановта** дурадхаа.

Заседанида хабаадагшад Союзай Соведэй түрүүлэгшые, тэрэнэй орлогшонорые һунгаба. Союзай Соведэй түрүүлэгшээр депутат **А. П. Шитиков** бүгэдын дуугаар дахинаа һунгагдаа.

Удаа тээнь сессиин хүдэлмэриин гурим ба зүблэхэ зүйл хаража үзэгдөө. Иимэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна:

1. Союзай Соведэй Мандатна комиссиие һунгаха тухай.
2. Союзай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые эмхидхэн байгуулха тухай.
3. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгаха тухай.
4. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай.
5. СССР-эй правительствые — СССР-эй Министрнүүдэй Соведые эмхидхэн байгуулха тухай.
6. СССР-эй Генеральна прокурорые томилхо тухай.

Сессиин зүблэхэ зүйл ба асуудалнуудые хаража үзэхэ гурим бүгэдын дуугаар баталагдаба.

Депутадууд Союзай Соведэй Мандатна комиссие 35 хүнһөө бүридүүлэн һунгаа. Комиссиин түрүүлэгшээр депутат **В. К. Месяц** (Казахай ССР) һунгагдаба.

Союзай Соведэй түрүүшын заседани энээгээр дүүрэв.

(ТАСС).

ТРАКТОРАЙ АБЯАН ЗАМХАНАГҮЙ

ФОТО РЕПОРТАЖ

Бухы үхэр малаа садхалан һайнаар, тобир тарганаар ондо оруулхын тула энэ жэлдэ Кабанскын аймагай ажахынууд 17 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй.

Эды шэнээн үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжо яһала бии. Нёдондонойхидо орходоо сабшалангай ногооншье һайн. Мүн һүүлэй жэлнүүдтэ намаг хатаагдажа, нилээд ехэ газарһаа үбһэ нэмэжэ абтаха аргатай болонхой. Тэрээнһээ гадна, совхозуудынь энэ жэлдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлхэ шэнэ техникэшье олоор абанхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай ажахынуудай сабшалан дээрэ эршэтэ халуун ажал үдэр бүри бурьялна. Багахал наратай үдэрэй болоходо, үглөөнһөө үдэшэ орой болотор үбһэ сабшалга, хуряалга, һурилэлгэ ойро зуурашье замханагүй. Илангаяа намагтай гол мүрэнэй эрье зубшаһан газарай ногоо түргэн суглуулжа абаагүй һаа, ехэ хура бороогой һүүлээр үбһыень уһан абажа болохо бшуу.

Үбһэ хуряалга дээрэ оньһон техникэ олоор, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. Оймарой, «Шергинский», Кабанскын, Байгалай совхозууд хоорондоо мүрысэн, хэниинь урда, хэниинь хойно гаранаб гэхын аргагүй, ана-мана хүдэлнэ.

«Сельхозтехникын» Кабанскын нэгэдэлэй 8 механизаторнуудһаа бүридэһэн оньһожоруулагдаһан звено эндэхи Байгалай совхозой сабшалан дээрэ хүдэлжэ байна. Тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр 1000 центнер үбһэ сабшаад, тэрэнээ хуряажа, тюк болгон багсалжа, малай байрануудта зөөхэ юм. Мүнөө тэдэнэй сабшажа байһан газарһаа гектарай 25 хүрэтэр центнер үбһэн абтана. Энэ звеное Н. Власов хүтэлбэрилдэг. Эдэнэр булта дүй дүршэл ехэтэй, олон мэргэжэлтэй механизаторнууд юм. **(Нэгэдэхи зураг).**

Урдань уһа намаг байһыень хатааһан Кабанскын совхозой горитой сабшалан дээрэ һүрииүүд түргэн бодоно. Эндэ бүхыдөө 300 гектар тиимэ газар бии. **(Хоёрдохи зураг).**

Сабшалангай ногоо түргэн хуряажа абахын хажуугаар энэ совхозойхид шэмэтэ тэжээл — сенаж дарана, ногооной гурил бэлэдхэнэ. Таримал хүсы үбһэ, донник сабшаад, тэрэнээ хэршэжэ, нүхэндэ хэнэ, АВМ-0,4 түхэлэй агрегат хүдэлгэжэ, ногооной гурил гаргана.

Ф. СОРОКИНОЙ
фототекст.

КПСС-эй обкомдо

ЗЭДЫН АЙМАГАЙ КОЛХОЗ БОЛОН СОВХОЗУУДАЙ СОЦИАЛИС УЯЛГА ТУХАЙ

Адууһа малай зунай бэлшээриие һайнаар эмхидхэхэ, бүхы үбһэ тэжээл эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэ, ороoһо таряанай ургаса хуряаха, 1974 — 1975 оной малай үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлдэхэ тушаа социалис мүрысөө эмхидхэхэ гэһэн Зэдын аймагай колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй гаргаһан үүсхэл һайшаагдаба.

Зунай үедэ үхэр малай харууһа, бэлшээриие һайнаар эмхидхэжэ, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, мал болон таряан ажалай продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха, бүхы үбһэ тэжээл эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэ түсэбые заатагүй дүүргэхэ, ургаса хуряалгые һайнаар үнгэргэхэ, фермэнүүдые үбэлжэлгэдэнь түгэс бэлдэхэ талаар социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд, хүдөө ажахын трестнүүд, «Сельхозтехникын» нэгэдэл, партиин райкомууд болон Хүдөө ажахын министерство, республикын совхозуудай нэгэдэл уялгалагдаа.

Адууһа малай зунай харууһые һайнаар эмхидхэхэ, эрхим шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряалгада болон малай үбэлжэлгэдэ эрхим һайнаар бэлдэхэ тушаа дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябасые газетэнүүдэй хуудаһануудта, радио болон телевиденеэр ходо харуулжа байха гэжэ республикын, районуудай газетэнүүдэй редакцинар, республикын телевидениин болон радио-дамжуулгын комитет уялгалагдаа.

(Зэдын аймагай ажахынуудай социалис уялга тухай 2-дохи нюурта уншагты).

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведүүдэй заседани

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведүүдэй заседани Кремль соо, июлиин 24-дэ болоо. СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин зүблэхэ зүйлтэй, хүдэлмэриин гуримтай холбоотой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Энэ заседаниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный хүтэлөө.

НДРЙ-гэй партийно-правительственна делегаци нютагаа бусаба

ТБИЛИСИ. (ТАСС). НДРЙ-гэй Национальна фронтын Центральна Комитедэй генеральна секретарь, Президентын Соведэй гэшүүн, Арадай Дээдэ Соведэй Саг үргэлжын Комитедэй Түрүүлэгшэ Абдель Фаттах Исмаил түрүүтэй Йеменэй Арадай Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци июлиин 24-дэ нютагаа бусахаяа Тбилисиһээ мордоо. Тус делегаци КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэһэн юм.

Шалгалта юу харуулааб?

САГ ГЭЭШЭ ХҮЛЕЭДЭГГҮЙ

БЭРХЭ таряашан тарилга, хуряалгынгаа болзорые хэзээшье алдадаггүй, бүхы хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдээ, машина, техникээ уридшалан заһабарилжа бэлдээд, хаһынгаа хүрэжэ ерэхые хүлеэжэ байдаг юм. Иимэ механизаторнуудай тариһан, харууһан таряалангһаа заабол баян ургаса абтажа, дүй дүршэлынь, алдар солонь улам суурхадаг байна.

Үнэн дээрэнь абажа харабал һаа, Хяагтын аймагай ажахынуудта баян дүршэлтэй, түрүү механизаторнууд олон юм. Эдэнь жэл бүри гектарай дунда зэргээр 20—25 центнер таряа хуряажа, туйлаһан амжалтаа улам батадхадаг байна. Тиин гэһээ зарим колхоз, совхозуудынь жэл бүри гектарай 8-10 центнерһээ дээшэ бэшэ ороoһо суглуулжа, гүрэнэй амбаарта оруулхаһаа байха, ажахынуудай механизаторойнгоо хэрэглэмжэ хүсэд хангадагшьегүй. Энэ дутагдалынь гансашье таряалангай үрэжэлһөө бэшэ, агротехническэ заабаринуудые наринаар сахидаггүй байһанһаа ушарна бшуу. Жэшээндэ энэ аймагай ажахынуудаар шалгахадамнай таряа хуряалгада бэлдэхэ талаар мүн лэ нимэрхүү, хоёр ондоо байдалтай байгаа. Ороoһо таряанай баян ургаса хуряадаг ажахынуудай нэгэн — «Пограничный» совхоздо хүрэжэ ерэхэдэмнай, шэнэ ургаса хуряаха машина, техникэнь түлэг дундаа заһабарилагдажа байба. **Ажахын МТМ-гэй хашаа соо жэрысэ табигдаһан комбайнуудай 7-ниинь заһабарилагдажа бэлэн болонхой, 8 комбайн түлэг заһабарилагдажа байгаа һэн. Харин үлдэгшэ комбайнуудынь энэ һарын 20-доор заһабарилагдаха түсэбтэй бэлэй. Тиихэдэ совхозой механизаторнууд «ЖВН-6» түхэлэй 10 жаткынгаа 7-ень бэлэн болгоод, хуряалгынгаа бүхы техникые августын эхеэр сүм заһабарилжа дүүргэхэ зорилго урдаа хараалан хай байгаа һэн.**

Тус ажахын механизатор, комбайнернууд таряа хуряалгада техникээ бэлдэхэ хүдэлмэреэ яһала эмхитэйгээр үнгэргэжэ байбашье, зарим тэды дутагдалнуудтай. Тусхайлан хэлэбэл, эндэ техникэнь муугаар хадагалагдадаг байшоо.

Энэ совхоздо машина, техникэ хадагалха хашаае даагшаар нэгэ механик, хоёр механизатор томилогдожо, бүхы эрилтын ёһоор детальнуудыень сэбэрлэхэ, жэбэрхэгүйн тула тусхай холисоор будаха уялгатай байһан аад, даалгагдаһан ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандаа. Тиигэжэл эдэнэй гэмээр жаткануудай хажуурнууд булта шахуу жэбэршоо бшуу.

Саашань «Дружба» колхоздохи байдал тухай хэлэхэ болоо һаа, эндэ комбайн, жаткануудые заһабарилха хүдэлмэри яһала гуримтайгаар ябуулагдана. Бидэнэй ерэһэн үдэр колхозой механизаторнууд 15 комбайн бэлэн болгоод, үшөө 14 комбайн заһабарилжа байгаа бэлэй. Тиихэдэ ороoһо таряа сэбэрлэхэ машинануудые бэлдэхэ талаар баһал горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Энээнэй хажуугаар тус ажахын партийна, комсомолой организаци, правлени механизаторнуудай сүлөө сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулха гэжэ тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, колхозой дүрбэн полевой станда хэрэгтэй бүхы хэрэгсэлнүүдынь мүнөөнһөө түхеэрэгдэжэ байна. **Эгээл холын — Хужартын полевой стандахи механизаторнуудай байха байра ууралаар дулаасуулагдадаг, столоводонь түргэн гутадаг эдеэ хоол хадагалха томо холодильник тодхогдодог байна. Тиихэдэ хамтын байра соо сэнхир экран гэрэлтэжэ, механизатор, комбайнернуудынь сүлөө сагаа ёһотойл хүхюунээр үнгэргэхэ аргатай.** Богонёор хэлэхэдэ, хүршэ ажахынуудайнь халан абамаар юумэн эндэ яһала бии.

Хүршэ колхоз, совхозуудайнгаа шэнэ ургаса хуряалгада түлэг бэлдэжэ байхадань, Хяагтын совхоз мүнөө хүрэтэр ямаршье ажал эмхидхээгүй байһаар. Тусхайлан хэлэбэл, **шалгалтын үдэр (июлиин 19-дэ) энэ ажахыда нэгэшье комбайн заһабарилагдаагүй байгаа. «ЖВН-6» түхэлэй 10 жаткынгаа хоёрые бэлэн болгожо үрдихэдөө заһабарилаа бэшэ, харин энэ жэлдэ абтаһан шэнэ жаткануудые хабсаргаһан байба. Тиихэдэ ороoһо таряа сэбэрлэхэ машинань сэбэрлэгдээшьегүй, дизенфекцишье хэгдээгүй хаягдашанхай байгаа һэн. Мүн таряа хадагалха складуудынь мүнөө хүрэтэрөө хониной ноохоор дүүрэшэнхэй, түргэн гаргажа сэбэрлэхэ, сагаадаха хүдэлмэри һая наашадаашье хэгдэхэ янзагүй бэлэй.** Энээн тухайнь совхозой главна агроном Ю. И. Кулик гэгшэһээ асуухадамнай:

— Хони хайшалалгамнай һаял дүүрэв. Заһабарилгаяа һаял эхилээд байнабди. Бүхы техникэмнай августын 15 болотор бэлэн болгогдохо. Иигээд лэ сүлөө орожо, ажалайнгаа түсэб зохёохомнай,— гэжэ харюусаа.

Үнэн дээрээ нүхэр Кулик хонидой ноохо хайшалалгада хабаадуулагдаһаншье бэшэ. Теэд таряа хуряалгада бэлдэлгын эхилхэдэ урдаа ажалай түсэбшьегүй, үрдихэбди гэжэ этигэнхэй, һанаа амар байхань гайхалтай. Хоердохёор, августын 10—15 гэһэн болзорынь даншье һаа хожомдошоһон бэшэ гү? Эгээл мүнөө сагай уларилай таарамжатай зохид байһан үедэ таряан жэгдэ эдеэшэжэ байна ха юм. Хэрбээ хура бороогой ороогүй һаа, түрүүлэн эдеэшэһэн таряагаа августын хахад болотор хүлеэлтэгүй, бааллан унагааха хаһа ерэжэ магад.

Саашань тобшолон хэлэхэдэ, таряа хуряалгада бэлдхэлэй хэр ябуулагдажа байһан тухай, ажахыда ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд һайн мэдэхэгүй, энээгээр һонирхоогүй байгаа. Энээниие статуправлениин суглуулһан тоо, мэдээн элиршэлнэ. Юуб гэхэдэ, үнэн дээрээ **ажахынуудта заһабарилагдаһан машина, техникэнь управленихээ үгтэһэн мэдээнһээ олон байгаа бшуу. Иигээд ерэхэлээрээ хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд статистическэ управлениидэ тоо, мэдээнүүдые таамагаар бүридхөөд ябуулдаг байгаа ха гэжэ һанамаар.**

Үдэр хоногууд түргэн үнгэржэ, таряа хуряалгын хаһа ойртожол байна. Гэбэшье ажахынуудта запасной часть олоор дуталдана. Аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэл ажахынуудаа хэрэгтэй деталь, запасной частьнуудаар хангахаһаа байха **нёдондо комбайнай 7 двигатель заһабарилхаар абаһан аад, мүнөө хүрэтэр бэлэн болгожо, эзэдтэнь бусаагаагүй.**

Шэнэ ургаса хуряалгын халуун хаһа улам дүтэлжэл байна. Теэд ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бии байгаа дутагдалнуудаа дары усадхажа, ойрын үдэрнүүдтэ зохихо хэмжээ абаха аабза гэжэ найдагдана. Тиихэдэ шефскэ туһаламжа үзүүлхэ Улаан-Үдэ хотын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хэды болотор анириггүй һуухань бэ гэжэ асуумаар. Юуб гэхэдэ, саг гэшэ хүлеэдэггүй һэмнай.

А. ЛОСКУТНИКОВ,
Комсомолой прожекторэн республиканска штабай түрүүлэгшэ.
К. БАБУШКИН,
республикын арадай хиналтын комитедэй инспектор.
А. РЫЖКОВ.
«Правда Бурятии» газетын корреспондент.
Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корреспондент.

Адууһа малай зунай харууһа, бэлшээриие һайнаар эмхидхэхэ, эрхим шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, таряанай ургаса хуряаха, 1974—1975 оной малай үбэлжэлгэдэ түгэс бэлдэхэ тушаа Зэдын аймагай колхоз, совхозуудай абаһан

СОЦИАЛИС УЯЛГА

Бидэ, Зэдын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, партида, совет арадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гай Хандалгые тон ехээр сэдьхэлээ ханан бүгэдөөрөө һайшаан угтаабди. Энээгээр урмашан зоригжожо, табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсон, мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха бэлэдхэхэ, адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулха талаар зарим тэды амжалта туйлаабди. Жэшээнь, байгша оной зургаа һара соо, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, мяха — 46 процентээр, һү абалга 24 процентээр дээшэлүүлэгдөө. Үнеэн бүриһөө 113 килограммаар ехэ һүн һаагдаа. Үхэрнүүдэй болон шубуудай тоо толгой олошоруулагдаа. 1974 оной түрүүшын хахадта гүрэндэ мяха худалдалха түсэб 105 процент, һүн—109 процент дүүргэгдөө.

Колхозникуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй шэн зоригто ажалай ашаар, партийна, советскэ, профсоюзна организацинуудай эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэһэнэй ашаар эдэ амжалта туйлагдаа. Илангаяа «Коммунизм» колхозой ажалшад гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө— 127, һү — 117 процент дүүргэжэ, бүришье эрхим үрэ дүн туйлаа. Борьёогой совхоз гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэбые 188, һү—120 процент дүүргөө.

Саашадаа хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо шухала байһаниие гүйсэд ойлгожо, манай колхозникууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд өөһэдынгөө арга боломжонуудые анхаралтайгаар шэнжэлэн хаража үзөөд, адууһа малай зунай харууһа, бэлшээриие бүри һайнаар эмхидхэхэ, бүхы үбһэ тэжээл эрхим шанартайгаар, хаһа сагтань, хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ, ургасаяа хуряаха болон ерэхэ үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлдэхэ зорилго урдаа табяад, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидээбди. Тиигэжэ энээнэй үндэһөөр адууһа малайнгаа тоо толгойе саашадань олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлэн, мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ элбэгээр худалдаха болонобди.

Аймагай колхоз, совхозуудта мүнөө 15 мянга гаран үхэр, 158 мянган хонид бэлшээн таргалуулагдажа байна. Фермэнүүдэймнай һаалишад, малшад 1974 ондо үнеэн бүриин һү шэмые дунда зэргээр 200 килограммһаа доошо бэшээр нэмээхэ, зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1070 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, бэлшээн таргалуулхадаа үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 800 граммаар, хонин бүхэнэй—80 граммаар нэмээхэ гэһэн уялга абанхай. Тиигэжэ гүрэндэ худалдагдаха үхэр бүхэниие —350 килограммһаа, хонин бүхэниие— 38, гахай бүхэниие 100 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй болгохо, гүрэндэ мяха худалдаха түсэбые 560 центнерээр, һү—3500 центнерээр үлүүлэн дүүргэхэ зорилго табинхайбди.

Энэ үндэр уялгые амжалтатайгаар дүүргэхын тула зунай бэлшээриин үедэ адууһа малые, илангаяа хонидые гарза хоролтодо оруулхагүйн тула хэмжээ абанабди. Тугал, буруу, хурьга, түлгэнүүдые хааха һарабша сарай колхоз, совхоз бүхэндэ хүсэд хүрэхөөр баригданхай, үлбэр муу, үбшэн малые амяарнь илгаабди. Гүрэндэ имагтал эрхим тарган, дундаһаа дээшэ шадалтай мал тушаахын тула хонидые һайнаар бэлшээн таргалуулнабди. Байгша оной дүрбэдэхи кварталда, мүн ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндэ худалдагдаха бүхы үхэрнүүдые илгажа, сентябрь һараһаа хойшо һайнаар шахан таргалуулжа эхилхэбди. Буруу, хашарагуудые түргэнөөр томо болгохо хүдэлмэри эмхидхэхэбди.

1974 оной сентябриин 1 болотор һаалиин фермэнүүдэй байрануудые хүү заһабарилжа дүүргэхэ, октябриин 1 болотор шэнээр баригдажа байһан байрануудые болон томо комплекснуудые дүүргэжэ, ашаглалгада оруулхабди. Тэрэшэлэн эбэртэ бодо малай хоёр фермые, гахайн хоёр байра шэнээр һэльбэн заһабарилхабди. Табан фермэдэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые шэнэлэн һэльбэхэ, заһабарилха, тэжээл бэлдүүлхэ шэнэ цехүүдые түхеэрхэ хүдэлмэри «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэлэй хүсөөр хэгдэхэ юм. Сүүдхэдэ 30 тонно холимол тэжээл бэлдүүлэн гаргаха «ОКЦ-15» түхэлэй тэжээлэй цех ерэхэ үбэлжэлгын эхилтэр баригдажа дүүрэхэ байна.

Орооһо тарая ехээр ургуулжа абаха гээшэ мал ажалые түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай байһаниие хараада абан, байгша ондо орооһо тарая, хартаабха, овощ болон ниитын малай эдихэ үбһэ тэжээл шадаа һаа ехээр ургуулжа абаха тушаа бүхы хэмжээ абахабди. Энэ жэлдэ 78300 тонно тарая хуряаха гэхэ гү, али гектар бүриһөө 12,5 центнер ургаса, мүн га бүриһөө 230 центнер кукурузын ногоо, 450 центнер куузику, 21 центнер зелёнко абаха, сабшалангай гектар бүриһөө 16 центнер үбһэ хуряаха гэһэн социалис уялга абанабди.

Байгша ондо гүрэндөө 12 мянган тонно тарая худалдаад, ерэхэ жэлдэ хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хааха, эдеэ хоолдо, малай тэжээлдэ хэрэгтэй фондодо тарая гүйсэд таһалхабди. Сабшалан дээрэһээ 35 мянган тонно үбһэ, 29 мянган тонно таримал ногоо хуряаха, 100 мянган тонно силос, 7 мянган тонно сенаж дараха, 1300 тонно витаминтай ногооной гурил, 23400 тонно корнеплодуудые бэлэдхэхэбди.

Тиигэхын тула таряанай үрэһэ хаһа саг соонь, һайн шанартайгаар таряабди. Бүхыдөө 71015 гектарта орооһо таряан таригдаа гэхэ гү, али тэрэмнай нёдондонойхиһоо 2857 гектараар ехэ болоо. Илангаяа малай тэжээлдэ оруулагдаха орооһо таряанай зүйл ехээр таригдаһан байна. Кукуруза, хартаабха, овощ болон бусад ургамалнуудые тариха түсэб дүүргэгдөө. 24806 гектарта—ехэнхидээ сэбэр паар, намарай паар болон урда жэлынь таарамжатай һайн ургамалай ургуулагдаһан газарта таригдаа. Байгша оной ургасада ашаг шэмэ үгэхөөр тарялан, сабшалан дээрэ 103955 тонно наг шэбхэ, 2370 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Хабар эртэ газарта шииг үгэхөөр 3042 гектар тарялан уһалагдаа, ургамал ногоондо шииг нойто үгэхөөр 10 мянган гектар сабшалан уһалуулагдаа.

Бүхы ургамалнуудай һайн ургалгада сагай уларил яһала таарамжатай байна. Мүнөө аймагаймнай механизаторнууд ургасынгаа хойноһоо һайнаар харууһалхын тула бүхы оролдолгоёо гаргана. Кукурузын, хартаабхын, овощой болон корнеплодуудай ургаса харууһалалгада 40 оньһожоруулагдаһан звено хүдэлнэ. Орооһо таряанай буртаг үбһэ сэбэрлэхын тула авиаци болон газар дээрэһээ элдэб техникэ хэрэглэжэ, 36000 гектар ургасада гербицид хаягдаа. Үбһэ хуряалга дээрэ 35 оньһожоруулагдамал, мүн мори унаагаар, гараараа хуряажа абаха 125 звено хүдэлнэ. Бүхы үбһөө 20-25 хүдэлмэриин үдэр соо хуряажа дүүргэхэ гэжэ шиидээбди. Үбһэ хуряалга дээрэ түрүү онол арга, шэнэ технологи үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Мүнөө ажахынуудта сенаж, силос дарагдана, ногооной гурил гаргагдана, сабшагдаһан үбһэн багсалагдан уягдажа, тюк болгогдоно. Нойтобор үбһэ обоолоод, вентилятораар үлеэлгэжэ хатаанабди. Ногооной гурил бэлдхэхэ «АВМ-0,4» түхэлэй 9 агрегат түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлгэгдэхэ юм.

Бүхы ургасаяа хаһа саг соонь, эрхим шанартайгаар хуряажа абахын тула бүхы тарая хуряаха техникые августын 1 болотор заһабарилжа дүүргэхэбди. Тиихэдээ таряанай гээгдэхэгүйгөөр комбайнуудай нүхэ, һүбэ һайнгаар бүтүүлхэ, шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, эрьелдэжэ унаһан тарая һайнгаар хуряаха оньһонуудые табихабди. Энэ жэлдэ аймаг дотор 71 мянган гектар таряан хуряагдаха байна. Тэрэнэй 64 мянган гектарһаа бага бэшэнь амяарлан хуряагдаха ёһотой. Ургаса хуряалгада хүдэлхэ 371 комбайн булта бүлэг бүлэгөөрөө хүдэлгэгдэхэ болоно. Тэрэнэй ашаар техникэ һайнаар харууһалагдажа, бүхы таряанай ургаса хүдэлмэриин 25 үдэр соо хуряагдаха ёһотой. Комбайнуудһаа гараһан орооһо зөөхэ хуряалгын-транспортна тусхай звенонууд хүдэлхэ юм. Хуряалгын бүхы техникэ болон автомашинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула комбайнёр бүхэн туһалагшатай, автомашина бүхэндэ 2 жолоошод ажаллаха байна.

Ургасаяа хуряахатаяа нэгэн хамта, гүрэндэ тарая худалдаха, тарялан дээрэхи һолоомо суглуулжа һурилхэ, намарай паар хахалхабди. Тиигэхын тула ажахы бүхэндэ бии байһан орооһо сэбэрлэхэ, хатааха пунктнуудые, тэндэ байһан бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдые, тарая ашаха, буулгаха оньһон хэрэгсэл, хүрэнгын орооһо хааха амбаар, склад, хушалтатай тоог, асфальт дэбдиһэн талмай, тэндэ хүрэжэ ошохо харгы гэхэ мэтые августын 1 болотор заһабарилжа бэлэн болгохобди. Тэрэшэлэн орооһо болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые сэбэрлэхэ, хадагалхаар баригдажа байһан шэнэ байра, түхеэрэлгэнүүдые бэлэн болгожо, ашаглалгада оруулхабди.

Энэ үндэр уялгануудаа амжалтатайгаар хүсэндэнь хүргэхын тула хүнүүдые моральна, материальна талаар һайнаар урмашуулха элдэб хэмжээнүүдые абахабди. Тиигэжэ хүнүүдэй эршэтэй, габшагай шангаар хүдэлхэ эрхэ байдал бии болгохо, үйлэдбэриин болон ажалай журам шангадхахабди. Энээнэй үндэһөөр бригада, фермэ, колхоз, совхоз бүхэнэй урдахи түсэб, даабариие заатагүй дүүргэхэ эрхэ нүхэсэл бии болгохо, социалис мүрысөөнэй ябасые олониитын хүсөөр хинан шалгажа байха хэрэг эмхидхэхэбди.

ЭНЭ СОЦИАЛИС УЯЛГА АЙМАГАЙ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН ДЭЭРЭ БАТАЛАГДАН АБТАА.

КПСС-эй райкомһоо мэдээсэнэ

ЭЭЛЖЭЭТЭ ПЛЕНУМ

КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой ээлжээтэ пленум болобо. «Партийна документнүүдые һэлгэлгын зарим дүнгүүд ба эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха талаар аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Плотников элидхэл хэбэ.

Охин-Булагай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозуудай, «Победа», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай, Хёлгын леспромхозой партийна организацинуудта партийна документнүүдые һэлгэлгэ саг соогоо, эмхидхэл һайнтайгаар үнгэрөө гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Партийна хүдэлмэриин онол арганууд, арга дүршэл эрид һайжаржа, хэмжээ ябуулгануудайнгаа түсэбүүдые тодо һонороор, зорилгынь эли байхаар партийна организацинууд хүдэлмэреэ эмхидхэдэг болоо гээд нүхэр Плотников онсо тогтоо.

Мүн аймагай партийна организацинуудта кадрнуудаа хубаарилан табиха, тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжараа, парти доторой хүдэлмэри үрэ ехэтэйгээр ябуулагдадаг болоо.

Партийна документнүүдые һэлгэлгын үе соо гансал КПСС-эй райкомдо 190 хөөрэлдөөн үнгэргэгдэһэн байна. Мүн парткомууд, партбюронууд энэ арга үргэнөөр хэрэглэдэг байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Энэ үе соо аймаг дотор 67 хүнэй партида шэнээр абтаһан байгаа һаань, тэдэнэй 87 процентнь хүдэлмэришэд болон таряашад болоно. 67 процентнь комсомолшууд болон залуушуул.

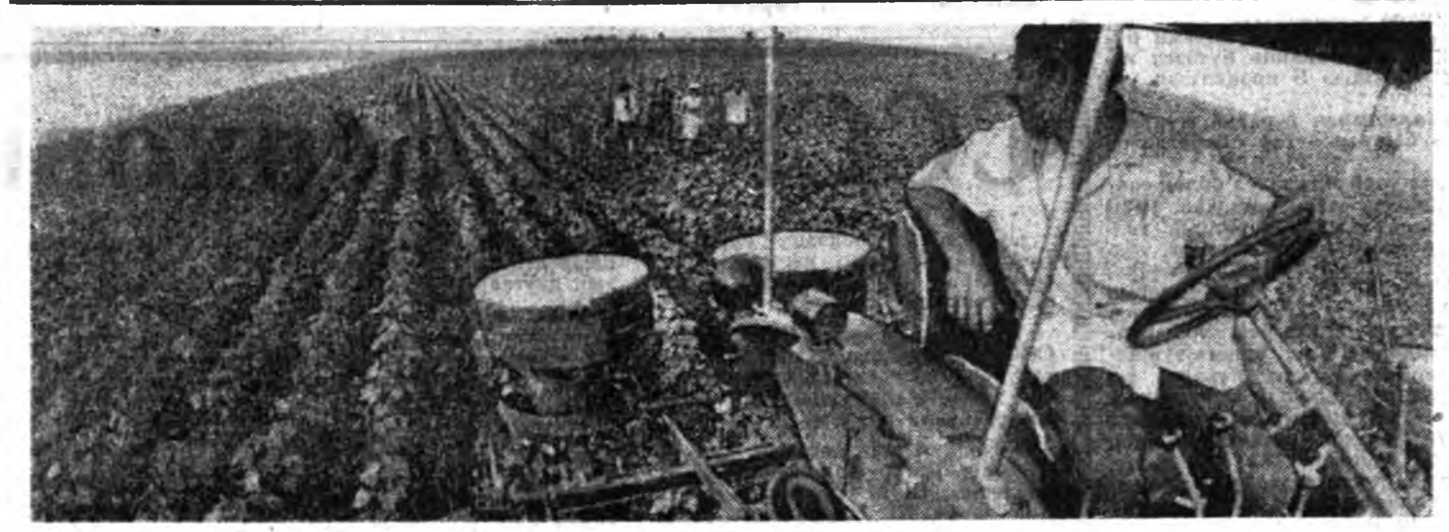
Эдэ бүгэдэ жэшээнүүдые дурдан байжа, нүхэр Плотников партийна документнүүдые һэлгэлгын удха шанарые, ашa туһые харуулаад, аймагай партийна организациин саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Охин-Булагай совхозой парткомой секретарь В. М. Кашин, «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ Н. Б. Юмсунов, Хёлгын леспромхозой директор А. С. Кочетов, аймагай прокурор Б. Б. Бато аймагай больницын гл врач, КПСС-эй XXIV дын делегат С. И. Сув болон бусад хэлсэг асуудалаар үгэ хэлээ.

Эдэнэр партийна доку нүүдые һэлгэлгын хүд риин партийна орган нуудтань хэр зэргээр һэн тухай хөөрөөд, саа хи зорилгонууд тушаа дэглээ. Тиихэдээ эмх лэй, политическэ хүдэл дэ горитой анхарал хан ба.

Пленумэй үзэмжэдэ даһан асуудалаар дэлг гы тогтоол баталан аб

Б. БАДАРМА
КПСС-эй райком
эмхидхэлэй таһагые даа

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ С 4000 тонно «сагаан а жэлэйнгээ даабариһаа шахуу дахин ехые орондоо үгэхэ гэжэ Пу ска районой Тельм нэрэмжэтэ колхоз абаһан байна.

Агротехническэ һайн болзорто зурууд рондын элдүүрилгэ д удаа хэгдөө. Ургамалд сад хүрэхэ минеральна жүүлгэ оруулагдаа, уһалагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Пу ска районой эрхим механизатор, комму Магомед Мамедов хло нигай зурууд хоор элдүүрилгэ хэжэ байн

ТАСС-ай фотохрони

ТОБ БАЙСА ХАРУУЛАГДАНА

Үүдэнһээ (проходнойһоо) завод эхилдэг юм гэһэн үгэ бии. Прибор бүтээлгын заводой томо байшанда дүтэлөөд ерэхэдэ, «Манай заводой эрхим хүнүүдтэ алдар соло» гэһэн стенд дээрэ түрүүшүүлэй фото-зурагууд хадаатай. Хажуудань заводой түрүү комсомолшууд, залуушуулай дүрэнүүд нүгөө стенд дээрэнь хадаатай байна. Нүгөө тээнь уляаһануудтай зэргэлэн, сэсэгүүдээ намируулһан сирениин томо һөөг һууна. Сэсэгтэй нэгэшье гэшүүһэниинь хухалагдаагүй тула надхан татаад, гоёор харагдана. Сэсэгүүдэй клумбанууд. Эдэмнай хүнэй сэдьхэл сэнгүүлхэ, нюдэ баярлуулха шэмэглэл, гоёолто болоно.

Тус заводой харуулан ойлгуулха агитацитай танилсахадаа, газаа тээхи бүхы гоёолтонь уран һайханай талаһаа ямараар шиидхэгдээб гэжэ шэнжэлхээ һанагданагүй, харин заводой партком, профсоюзай комсомолой организацинууд, политическэ агитациин эдэ зүйлнүүдые социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй ябаса харуулха талада хэр зэргэ хэрэглэнэб гэжэ хаража үзэһэн байнабди.

Социалис мүрысөөнэй ябаса, дүнгүүдыень харуулха, олондо мэдээсэхэ, түрүүшүүлдэ соло дуудаха, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ талада харуулан ойлгуулха агитациһаа хурса зэбсэг байхагүй. Тус заводой үзэл сурталшад техническэ хэрэгсэлнүүдые: үнгэтэ табло (электрын үнгэтэ галаар гэрэлтүүлһэн томо стенд), радио гэхэ мэтэнүүдые хэрэглэдэг байна. Заводой талмай дээрэ гаража ерэхэдэ, үнгэтэ табло яларжа байха. Улаан галаар гэрэлтүүлһэн одонууд соо түрүү һуурида гараһан цехүүдэй тоонуудые харахат. Энэ стенд тушаа ханада томо үзэгүүдээр бэшэгдэһэн: «Манай завод Улаан-Үдын авиационно заводтой мүрысэнэ» гэһэн үгэнүүдые уншанабди. 6 ондоо гол показательнуудаар хоёр заводой ажалай үрэ дүнгүүд бэшэгдээтэй. Мүрысөөнэй ябаса, дүн харуулха хэрэгтэ мүн радио үргэнөөр хэрэглэдэг байна.

Энэ заводто түрүүшынхеэ ерэһэн хүн газаа таладань байһан эдэ зүйлнүүдые харахадаа, дээрэ дурдагдагша мэдээнүүдые толгойдоо халуужа абаха байна.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэг, тэрэнэй хуби заяан заводой цехүүд соо шиидхэгдэдэг байһаниинь элитэ. Тиимэһээ партийна организациин, мүн ниитын организацинуудай зүгһөө ажалшадые уряалдаг, урмашуулдаг, зоригжуулдаг зэбсэг гэхэдэ, харуулан ойлгуулха агитаци болоно. Тиин эдэниие ямараар хэрэглэнэб гэжэ хараад үзэе.

Тус заводой зарим цехүүд соогуур ябаад харахада, хүдэлмэришэдэй ажал хуу тоонууд болгогдожо, ханануудта хадагданхай гэхэдэ, буруу болохогүй. Социалис уялганууд мастерай бүлэгэй—цехэй—заводой—гээд абтадаг гуримтай. Мастернуудай бүлэгэй уялганууд һараар, үдэрөөр хубаагдадаг байна.

21-дэхи цех. Цехэй, заводой социалис уялганууд, тэдэнэй дүүргэлтэ тухай тоо баримтанууд цехэй щит дээрэ дууһан бии. Эндэнь үүсхэл гараһан бригаданууудай, тэдэнэй гэшүүн бүхэнэй ажал хэрэг харуулагдана. Жэшээнь, А. В. Киселёвой бригада шэнэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые байгша оной ноябриин 7-до дүүргэхэ. Токарь В. Ф. Шумилов табан жэлэйнгээ түсэбые В. И. Ленинэй түрэһэн үдэр—1975 оной апрелиин 22-то дүүргэхэ гэһэн үүсхэл харанабди. Энэ токариин жэшээгээр хүдэлөөшэдэй-токарьнуудай ажалай дүн, табан жэлэй түсэбэйнь дүүргэлтэ эндэ хаража болоно. Үгышье һаа, нэгэ ондоо стенд харуулая. Байгша оной июниин 14-нэй нэгэ сүүдхын мүрысөөнэй дүн эндэ бии. Мастернуудай бүлэгүүд сооһоо В. Н. Аршинскаягай хүтэлбэрилдэг бүлэг 1-дэхи, Т. Н. Бухальцевагай бүлэг 2-дохи һуури эзэлбэ. Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэдэй нэрэ обогууд бэшээтэй байна. Мастерска участогууд сооһоо С. В. Клобукова, Н. М. Павлюченко, Г. И. Бухальцева, В. И. Лобанова болон бусадай участогууд бултанһаа һайн үрэ дүн туйлаһан байба.

Мүн эрхим шанарай бригадын нэрэ зэргын түлөө мүрысэгшэд тухай самбар дээрэ уншажа болоно. Радио-хабсаргагша И. И. Брусиковай голодоһогүйгөөр хүдэлхэ, шалгалтагүйгөөр продукцияа тушааха гэһэн үүсхэлээр хүдэлэгшэдэй мүрысөөн 21-дэхи цехһээ нэгэ бага ондоогоор түхеэрэгдэнхэй. Ханада хадаатай ута стенд. «Мүрысөөн — олониитын зохёохы ажал» гэжэ томоор бэшээтэй. Эндэнь мүрысөөнэй экран бии. Мастерай бүлэгүүдэй мүрысөөн сүүдхэ сүүдхээр, һара һараар харуулагдадаг гуримтай. Тиигэхэ зуураа, продукциин шанар, культура, журам гэхэ мэтэнүүд булта хараада абтажа, эсэсэй дүн гаргагдана. Мүрысөөндэ илаһан мастерай бүлэгэй нэрэ улаан мушэн доро гоёожо бэшэгдэнэ. Эрхим гэжэ тоологдоһон мастерай нэрэ—улаабараар, муугаар хүдэлһэн мастерай нэрэ хүринөөр бэшэгдэнэ.

Нэгэдэхи цех завод доторoo һайнаар хүдэлдэгүүдэй нэгэн байба. Жэлэй эхинһээ хойшо социалис мүрысөөндэ 4 дахин 1-дэхи һуури эзэлһэн байгаа. Цехэй начальник П. М. Нискуновтой хөөрэлдэхэдөө, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдэй үүргэ тухай һонирхобобди.

— Бүхы цехүүдэй зураглан харуулһан хэрэгсэлнүүд адли байха болоо һаа, һонигүй, нюдэндэ хажар болошохо байна. Тиимэ һэн тула цех бүхэн бэе бэеһээ ондоошогоор эдэ зүйлнүүдые түхеэрхэ гэжэ оролдоно,—гээд Павел Михайлович хөөрэнэ.—Нэн түрүүн эдэмнай хүнэй нюдэнэй торохоор, уранаар, гоёор зурагдаха ёһотой.

Эдэнэрэй улаан булан, мүрысөөнэй стенд яһала зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Һайса ухаалдижа, бодомжотойгоор түхеэрһэн харуулан ойлгуулха агитацида хүдэлмэришэд дуратай байдаг гэжэ нүхэр Нискунов хөөрэнэ.

Харуулан ойлгуулха агитаци хадаа үйлэдбэриин эстетикэтэй нягта холбоотой байха болоно. Энэ заводто гурбан уран зураашад бии. Заводой НОТ энэ хэрэг ударидадаг байна. Цех бүхэнэй харуулан ойлгуулха агитациин түсэбэскиз заводой уран зураашад, НОТ бэлдэжэ үгэдэг юм. Агитационно искусствые заводой архитектуратай үйлэдбэриин эстетикэтэй холбоотойгоор шиидхэхэ гэжэ эдэнэр оролдодог байна. Тиин энэнь хэр бүтэнэб, хүдэлмэришэдөө эстетическэ талаһаань хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэнь хэр туһалнаб гэхэ мэтын асуудалнууд хадаа тусгаар хөөрэлдөөнэй темэ болоно. Бидэнэр социалис мүрысөө харуулха зорилгоор зураглаһан хэрэгсэлнүүд ямараар хэрэглэгдэнэб гэжэ хуряангыгаар хөөрэхые оролдобобди. Саарһа, шэрэ болон бусад уран зурагай зүйлнүүдые хэрэглэхэ талада зарим тэды дутагдалнуудшье байжа болоо. Тиигэбэшье хүдэлмэришэдэй мүрысөөнэй ябаса, дүнгүүдые саг соонь гаргадаг, гоёор шэмэглэн харуулдаг байна. Үйлэдбэриингөө түрүү хүнүүдтэ соло дуудаха, урмашуулха талаараа яһала һайн гэжэ хэлэлтэй.

Мүрысөө иигэжэ тоб байса харуулхада, ашa үрээ харюулна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, түсэбөө уридшалан дүүргэжэ ябаһан түрүүшүүлэй тоо заводто улам олошорожо байна. Цехүүдэй ханада хадагдаһан бюллетеньнүүд дээрэ 1975 оной түсэбөөр хүдэлжэ эхилһэн хүнүүлэй нэрэ уншажа болоно.

Д. ЖУГДУРОВА.

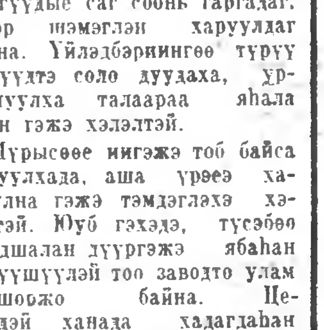
Мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ

ГАХАЙ харууһалдаг Евдокия Аббакумовна ба тэрэнэй басаган Надя Теслеватан ехэхэн оролдосо хэшээлтэйгээр ажаллана. Тэдэнэр поршоонхонуудые түрүүлэн абажа, түлжүүлнэ. Гахайнуудай олооро түрэхэ үедэ эхэ басаган хоёр унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажалладаг. Тэдэнэй оролдолгын ашаар нэгэшье поршоонхо гарзалдаггүй, түргэнөөр шэгнүүрээ нэмэн, һайнаар түлжэдэг байна.

Тиин энэ жэлэй эхинһээ хойшо Мухар-Шэбэрэй аймагай Заганай колхозой гахайшад эхэ гахай бүриһөө 8 поршоонхо абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эхэ басаган хоёр Теслеватан.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

НЮТАГАЙ СОВЕДЭЙ ДЕПУТАТ

Содном Балданович Б дуевые Туранай совхо ажалшад хүндэлдэг боло унинэй юм. Тэрэ 20 жэлдэ модошо дарханаар дэлнэ. Совхозой бүхы барш нууд тэрэнэй хабаадалга гаар бүтэһэн байха. Ажа үнэн сэдьхэлһээ хандаж дэлдэг һэн тула С. Б. Б дуев ходо магтуулдаг, нүү төө ажалай үльгэр жэ харуулдаг юм.

Һүүлэй арбаад жэлэй шада тэрэ совхоздоо пило шигаар хүдэлнэ. Тэрэнэй мээр нэгэшье үдэр пилор һаатаагүй, барилгын ма риалнуудые саг болзор хюреөдэжэ гаргадаг ба Үдэрэйнгөө нормые 100— процент дүүргэнэ. Нютага зон түрүү ажалшанаа н тэ бэшэ аймагай ба нютан Совэдэй депутадаар һу һан юм. Иимэ этигэл дабарида Содном Балдан һайн ажалаараа харюус олониитын хэрэгтэ эдэ тэйгээр хабаададаг.

Тэрэнэй үбсүүе «Ажа шалгарһанай түлөө», В. Ленинэй 100 жэлэй ойн рай медальнууд, «Соци мүрысөөндэ илагша» тэмдэг шэмэглэнэ. Мүн дэлэлэй грамотануудта хүртэнхэй.

Содном Балданович ороноо хамгаалгын Агу дайнда хабаадалсаһан юм. рэ хархис дайсадые дар даа, эрэлхэг зоримгой сэр байһанаа харуулжа, «Ге ниие илаһанай түлөө», «Г ниие илаһанай түлөө» ба сад дайшалхы медальнуу шагнагдаһан байна.

Р-С. СЫМБЕ

Түнхэнэй аймаг.

Аймагай газетын хуудаһанһаа

АНХАРАЛ ХАНДУУЛМААР АСУУДАЛ

Залуушуулай ажал хэрэгүүд манай республикын аймагуудай газетэнүүдтэ яһала харуулагдадаг гээшэ. Гэбэшье Яруунын аймагай «Улаан Туяа» газетын дүй дүршэл анхармаар гэжэ һанагдана. Энэ газетэ номерһоо номерто залуушуул тухай материалнуудые олоор гаргахаһаа гадна, залуушуулда зорюулагдаһан тусхай хуудаһа барлан гаргадаг байха юм.

1974 оной мартын 12-то гараһан хуудаһа хараад үзэе. Энэ хуудаһан дээрэ ямар гол анхармаар асуудал байнаб гэжэ бодожо үзөө хадамнай комсомол-залуушуулай коллективүүдые бии болгохо, дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадые нютагтань үлөөхэ зорилго болоно.

1973 оной һүүл болотор Яруунын үргэн талада һү һаалиин комсомол-залуушуулай нэгэшье фермэ үгы байһан юм. Нэн түрүүн Нарһатын совхоздо, Наридха гэжэ нютагта иимэ фермэ эмхидхэгдэһэн байгаа.

Харин энэ хуудаһан дээрэ «Коммунизм» колхозой Баруунай һү һаалиин комсомол-залуушуулай фермын яажа бии болоһон тухай бэшэгдэнэ. Энэ хэрэгтэ колхозой партком, комсомолой комитет эдэбхитэйгээр оролсожо, ехэ хэмжээнэй эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулһан байха юм.

Парткомой секретарь Цыдып Доржиевич Галсановай нүлөөлхы үүргэ эндэ тоб гэмэ элеэр харуулагданхай. Тэрэнэй ударидалга доро комсомолой комитедэй секретарь Цырен-Дулма Цыренова залуушуулые энэ хэрэгтэ зоригжуулжа шадаа. Фермэдэ хүдэлхэ зониие нарин нягтаар шэлэжэ, һайн дураараа ерэһэн зониие илангаяа дуратайгаар абадаг байһаниинь энэ статья бэшэһэн Вл. Ерохин онсо тэмдэглэнэ. Энэ гайхалгүй ааб даа. Юуб гэхэдэ, фермэ бии болгообди гэжэ шууяа татаад лэ саашаа юун болоноб гэжэ һанаагүй, харин холын хараа бодолтой юумэ хэжэ байһанаа Цыдып Доржиевич Цырен-Дулма хоёр һайн ойлгожо байгаа ха юм.

Иимэ жэшээнүүдэй удха шанар ехэ. Һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад эдэнэрэй жэшээгээр нютагтаа үлэжэ, хүдэлхэ гээшэл. Үнэхөөрөөшье, зариман түрэл колхоз, совхоздоо үлэхэ хүсэлэнтэйшье һаа, нүхэдэйнгөө хото руу тэгүүлхэдэнь, дахаад лэ ябашаха жэшээтэй. Харин энээн тухай дуулаха, уншахадаа һайн бодожо үзэхэ, тиигээд үлэжэшье болохо ха юм.

Энэл хуудаһанда Э. Цыбиков һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ нютагтаа үлэһэн залуу хонишон Цырен Цымпилов тухай бэшэнэ. Цырен оройдоо арбан найматайшье һаа, яһала амжалтатайгаар хүдэлнэ.

Иигэжэ газетын хуудаһан дээрэ аймагайнгаа залуу үетэнэй ажабайдалай гол шухала асуудалнуудые иимэ тоб гэмэ эли болгон харуулхада, хэды шэнээн туһатай гээшэб!

Һайн жэшээ хүмүүжүүлхы горитой удха шанартай ха юм. Мүн залуушуул газетэ соо барлагдаһан өөрын «газетэтэй» болоходоо, эндэ хэлэгдэһэн юумэнүүдые анхаралдаа абажа, хүтэлбэрилхы заабари мэтээр ойлгохо байһаниинь эли.

Жэшээлхэдэ, апрелиин 23-да гараһан хуудаһанда Исэнгын дунда һургуули дүүргэһэн 22 хүбүүд, басагадай нютагтаа үлэжэ хүдэлхэеэ байһан тухайнь уншанабди. Энэ хадаа газетын энээнһээ урда ябуулһан ойлгууламжын хүдэлмэриин тон һайн нүлөөлхы үрэ дүн болоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Энэл хуудаһан дээрэ Нарһатын совхозой Наридхын, «Коммунизм» колхозой Баруунай һү һаалиин комсомол-залуушуулай фермэнүүдэй хоорондоо мүрысэдэг, тиигээд бэеэ бэедээ айлшалалсажа, дүй дүршэлөө андалдадаг болоһон тухайнь уншанабди. Иимэ уулзалганууд гурим шажа заншалта болохо юм.

Иимэ материалнуудые уншажа байхадаа, Яруунын үргэн талада комсомол-залуушуулай коллективүүд улам бүри олошоржо, үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөөн дэлгэрхэ бэзэ гэжэ найдахаар.

Гэбэшье иимэрхүү хуудаһануудые бэлдэхэдээ, «Улаан Туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэд нэгэ гол асуудал дээрэ анхаралаа тогтоожо, энэ түрүү дүй дүршэлөө бүри туһатай, анхармаар болгохо бэзэ гэжэ һанахаар байна.

Үшөө нэгэ шухала асуудал дээрэ тогтомоор. Апрелиин 23-най хуудаһанда холын Казань хотоһоо зөөжэ Исэнгын совхоздо ажа байһан залуу айл Троф тан тухай М. Бадеева би

Николай, Зоя Трофи ерэһээр ехэ үни болоо һаа, шэнэ нютагайнгаа хүндэтэй болонхой. механизаторнуудаар ажа зуураа, хододоо түрүү ябадаг.

Иимэ жэшээнүүд ан маар. Юуб гэхэдэ, манай дөө нютагуудта ажалша, хэ хүнүүд тон хэрэгт юм. Тиимэһээ энэ асууд бүри гүнзэгырүүлээд, наар шэнжэлэн харуулаа бүришье туһатай байха

Тобшолол болгон хэл иимэ хуудаһануудай удх нар тон ехэ.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- Түрэл хэлэн, түрэһэн дайда.
- *Эдир үетэнэй зохёолнуудhaa.*
- Шог ёгто мүрнүүд.

№ 40

ХҮҮГЭД ТООНТОЁО ТҮҮРЭЭНЭ

«МИНИИ ЭСЭГЭ ОРОН — СССР» гэһэн аяншалгын үедэ ородшье, буряадшье хэлэнэй хэшээлнүүдтэ түрэл орон, түрэһэн тоонто тухайдаа һурагшад найруулга бэшэдэг болоһон юм. Тиигээд тэрээнһээ уламжалан. бэлигтэй зарим үхибүүд түрэһэн нютаг тухайдаа публицистикэ, зураглал, шүлэг найруулжа туршадаг болоо юм.

Һурагшадай найруулга баян хэлэтэй, бэшэхэ маягаараа яһала зохидхонууд. Һурагшадай иигэжэ зохидоор бэшэһэн юумэ уншахадаа, буряад эдиршүүлэй олониинь түрэл хэлээ яһала һайн мэдэхэ юм байна гэжэ сэдьхэлдээ баярлахаш.

Жэшээнь, Улаан-Үдын интернат һургуулиин 9-дэхиие дүүргэһэн һурагша **Будаева Любын** бэшэһэн «Түрэл нютаг Хүсөөтэм» гэһэн публицистикэ уншахадаа, басаганай тоонто ошожо үзэхэ дуран хүрэнэ. Любын бэшэһэн публицистикые теориин талаар абажа харабал, түс жанрай эрилтэдэ хүрэхэшьегүй байжа магад. Гэбэшье Совет ороной нэгэ хубинь болоһон Хүсөөтэ нютагайнгаа урган һалбаржа байһан тухай Люба тон ехээр омогорхон бэшэнэ ха юм. Тэрэ омогорхолынь лэ сэнтэй байна. Юрэдөө, һурагшын энэ публицистикые уншахадаа, үгэ бүхэнэйнь патриотическа мэдэрэлээр нэбтэрэнги байһанда баясанабди.

Улаан-Үдын аймагай Доодо-Ивалгын 8 жэлэй һургуулиин 5-дахи класс дүүргэһэн **Цыбикова Люда** иигэжэ түүрээнэ: **«Эхэ оромни минии түрэһэн Ивалга нютагһаа эхилнэ. Ивалга нютагни зүг бүхэнһөө ойтой хадануудаар хүреэлэгдэһэн тала юм. Нютагтамни тунгалаг һайхан аршаан бии. Халюутаһаа эхитэй Ивалга гол урдадаг».**

Ивалга гол гэжэ үгы юм бэзэ, горхон бии һаа, бии юм ааб даа. Гол гэжэ ехэ үһые нэрлэдэг ха юм даа. Гэбэшье нютагаа магтан дуулахада, алхаад гарашахаар горхоншье голһоо байха мүрэн шэнгеэр һанагдаха ёһотой гээшэ ааб даа. Хүн бүхэндэ өөрын тоонто хэнэйшье нютагһаа һайханаар һанагдаха, һайханаар харагдаха ёһотой ха юм.

Тиихэдэ Хурамхаанай аймагай Барханай дунда һургуулиин һурагша **Цыремпилова Даримын** үянгата үгүүлэл уншажа үзыт. Зохидхон бэшэ аал?

«Үгы, хадануудынь гэжэ! Барас баатар Бархан уула урдатнай барбайжа байхал даа. Хүжэ мүнгэн хадануудни, түрэл минии мундарганууд, таниие хэн мартахаб даа? Хаанашье ошоходоо, минии дуран, минии зүрхэн, һанал бодолнуудни таанартаал тэгүүлнэ, минии хаданууд!» гэжэ басаган бэшэнэ. Харин Даоима өөрөө энэ тэрэ юумэ найруулхаһаа гадна, драмкружогой хүдэлмэридэ хабаададаг, зүжэгтэ наададаг юм. Тээсгэн эдир бэшэгшэдэй слёдто ерэхэдээ, Хожеев Зоригтотой хамта Ц. Шагжинай зүжэг соогоо нэгэ үзэгдэл харуулаа бэлэй. Тэрээниень бидэ яһала зохидшоогоо һэмди.

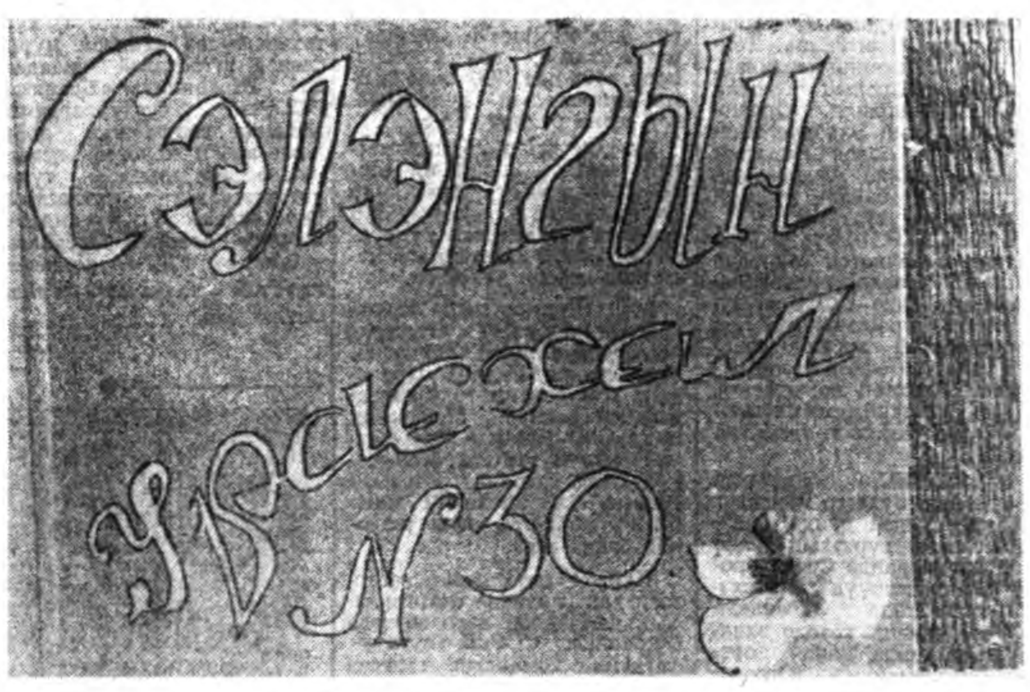
Тоонто Хүнэй түрэһэн нютаг. Түрэһэн гараһан нютагаа магтадаггүй хүн дэлхэй дээрэ үгы бэшэ аал даа. Түрэһэн нютагтаа инаг дуратай байһан үшарһаа хүнэй патриотическа мэдэрэл бүрилдэдэг гээшэ.

— Түрэл нютаг, түрэһэн дайда гээшэ хүнэй эгээл нангин юумэ ха юм даа, — гэжэ **Ринчинжамсуева Эрдэни-Дари** (Яруунын аймаг) слёдой үедэ шүлэгөө уншахадаа хэлээ һэн. — Би түрэһэн нютагаа магтажа, хэдэн шүлэг бэшээб.

Үнэхөөрөөшье, олон хүүгэд түрэл нютагтаа зорюулһан шүлэг, рассказ, найруулга бэшэһэн байха юм. **«Түрэл хэлэн түрэһэн дайда хоёроо түби дээгүүр хаанашье яба — мартахагүйш»** гэһэн поэт Ц. Дамдиновай мэргэн үгөөр эхилээд, Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуули дүүргэжэ гараһан **Гомбоева Нима-Ханда** буряад хэлээ, түрэһэн нютагаа магтана. Тэрэнэй найруулгые уншахадаа, сэдьхэл соо үнэхөөрөө омогорхол түрэхэ юм.

Мүнөө бидэ хүүгэдэй нютагаа магтаһан зохёолнуудта ээлжээтэ «Хонхоёо» зорюулбабди.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын аймагай Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиин «Сэлэнгын урасхал» гэһэн гар бэшэмэл журналай гадар зураг.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фотобуулгабари.

АЛТАН НАМАР

(Найруулга)

Сентябрь соо халуунай амин бууража, һэрюун болодог. Модоной набшаһадай шарлажа байха үеэр айхабтар наратай дулаан үдэрнүүд болодог. Ёһотой намар гэдэгынь энэл даа!

Намартаа үдэрнүүд богони, һүнинүүдынь үта. Уданшьегүй модоной шара набшаһад унажа, үбһэ ногоон хагдаржа, үнэхөөрөөшье алтан шэнгеэр харагдаха.

Колхозой поли дээрэ халуун хүдэлмэри бурьялдаг. Трактор, машинануудай, комбайнуудай хүнхинэлдэхэ абяан минута соошье замхахагүй. Һургуулиин һурагшад, студентнэр колхознигуудай ажалда эдэбхитэйгээр хамһалсадаг.

Уданшьегүй шубууд дулаан орон тээшээ зэлэ татан ниидэхэл.

Октябрь соо намар сагаймнай алтанайнь үнгэ бууража эхилдэг. Барханай хадануудай эрмэг шулуун оройгоор саһан унажа, хойто зүгһөө хорон хүйтөөр һалхилха. Баргажан гол, нуур һужаагууд мүльһөөр хушагдажа, шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй газаа орожо ерэһые гэршэлхэ.

Тиигэбэшье түрэл нютагайм намар һайхан даа.

Сережа Будаев,
Хурамхаанай аймагай Барханай дунда һургуулиин 8-дахи классай һурагша.

МАНАЙ ОМОГОРХОЛ

«ТҮРЭЛ ХЭЛЭН түрэһэн дайда хоёроо — түби дээгүүр хаанашье яба — мартахагүйш»... Зүб лэ даа, тон зүб. Өөрынгөө түрэлхи хэлэ, түрэһэн нютаг хоёрые хаанашье ябахадаа, мартаха гэжэ байха юм гү? Үгы ааб даа! Энээнһээ үнэтэй, сэнтэй юумэн ямаршье хүндэ байхагүй...

Түрэл буряад хэлэмни! Хэдышье шамдаа дуратайбиб, хэдышье намдэ дүтэбши, хэдышье ехэ баян гээшэбши!...

Эгээл гайхамшагта ехэ Байгалай үһанда арюун тунгалаг, эхын альгандал, энэрхы дулаан, нарата үдэрэй үглөөдэл, сэлмэг тунгалаг, урин зөөлэхэн лэ буряад хэлэмнай!

Бэлигтэ поэт Дондок Улзытуев «Буряад хэлэн» гэжэ шүлэг соогоо иигэжэ бэшэһэн байна:

Булагай уһандал
бузаргүй тунгалаг,
Бугын нюдэндэл
Бурнгүй һайхан лэ
буряад хэлэмнай.
Ардагай гүйдэлдэл
аласы дабшанхай.
Ажалай эхиндэл
Абьяас габшагай
буряад хэлэмнай.

Буряад хэлэн болбол арад зоной үндэһэн хэлэн, арадайнгаа нютагай хэлэнүүдые нэгэдхэһэн литературна хэлэн мүн байжа, арадайнгаа ухаан бодолой баялигые, хүсэ шадалые харуулна.

Түрэлхи хэлэнэй ашаар бидэ оршон тойронхи байдалые ойлгон абахаһаа гадна, энээгээрээ эрдэмэй үндэһэ һуури шудалнабди. Гадна, түрэлхи хэлээрээ дамжуулан, бусад хэлэнүүдые шудалнабди, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури ойлгожо абанабди.

Түрэлхи хэлээ һайнаар мэдэдэг хүн уран зохёолшо, хүгжэмшэ болохо аргатай, тиимэ хүн буряад арадай түүхэ этнографи, арадай аман зохёол, уран литература, хэлэ шэнжэлдэг эрдэмтэн боложо шадаха.

Түрэлхи хэлэн болбол үргэжэ ябаа бидэниие. залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүсэтэ зэбсэгүүдэй нэгэниинь мүн.

Түрэлхи хэлээ мэдэхэ залуушуул хадаа түрэл арадайнгаа эрдэм соёл дээшэлүүлхэ ябадалда хабаадалсажа, арад зонойнгоо нэрэ соло суурхуулагшадай нэгэн болохо зэргэтэй ха юм.

Бидэнэр түрэл хэлэндээ дуратайбди. Тиимэһээ түрэлхи хэлээ, литературая үшөөл гүнзэгыгөөр шудалжа ябаха ёһотойбди.

Түрэһэн дайда... Буряад орон. Хүн бүхэндэ түрэһэн нютагһаа, түрэл оронһоо эгээл үнэтэй. эгээл дүтын юумэн бии юм гү? Үгы! Хайшан гэжэ, хаана ошоод, хэн түрэһэн дайдаяа мартажархихаб?

Буряад оромнай бүхы дээрээ омоли, хаб загаһаар баян гэжэ суурхаһан, үзэсхэлэнтэ һайхан байгаалитай, гайхамшаг гоё нуурнуудтай, элдэб янзын шубуудаар, ангуудаар баян.

— Хаанаһаабта? — гэжэ хүнэй асуугаа һаа:

— Байгал далайн эрьеһээбди, — гэхэдэ, хүн бүхэн ойлгодог лэ.

Байгал далай гээшэмнай үни холоһоо домог туужа гараһан, нилээдгүй баян түүхэтэй. онсо өөрын шанар шэнжэнүүдтэй, дэлхэй дээрэ ганса нуур юм гэжэ мэдэнэбди. Байгал далай дэлхэй дээрэхи нуурнуудһаа эгээл гүнзэгынь ха юм.

Байгал далайе тойроод, бүтүү ногоон ой тайга, намаг нуурнууд, шорогор оройгоороо огторгойе нэбтэ харбаһан үндэр уула хаданууд, шэмэ шүүһэтэ ногоотой ойн талмайнууд байгаалиин үзэсхэлэнтэ һайханиие бүри гоёор шэмэглэнэ. Эндэхи ой тайга соо үрэ жэмэс, һамар, һархяаг элбэг. Ан гүрөөһэд, шубуу шонхор эндэ олон. Тэдэнэй дунда үнэтэ арһаараа холуур суурхадаг булган, хэрмэн, үнэгэн, баабгай гэхэ мэтэ ангууд бии. Бодон гахай, зэрлиг ямаан, хандагай, гүрөөһэн, оронгууд болон бусад ан гүрөөһэн амидарна.

Булга үсхэбэрилдэг Баргажанай заповедник республика доторoo. мүн бүри холуураше мэдээжэ болонхой.

Байгал далайн эрьеэр эм домто хэды олон аршаан булагууд бурьялна гээшэб! Горячинск, Аршаан... Байгал шадар жэл бүри хэдэн мянгаад хүн амардаг, аргалуулдаг. Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые, эм домто аршаан булагуудые хараад, энэ ёһотойл хоёрдохи Кавказ гэжэ хэлэхэдэ, хэзээдэшье алдуу болохогүй.

Республика соогуурнай оронноймнай, мүн баһа хилын саанахиишье хэдэн зуугаад туристнууд жэл бүри аяншалдаг. Тэдэнэр Байгал далайн, мүн тэрэ шадархи байгаалиин үзэсхэлэнтэ һайханиие хужарлан хаража, зүрхэ сэдьхэлээ ханадаг байна. Хүнүүд энээгүүр ябагааршье, машинааршье, мотоциклааршье аяншалдаг. Тиихэдэ далай дээгүүр пароходоор, катераар аяншалхада, баһал гоё даа!... Эндэхи хада ууланууддта альпинистнүүд абиржа гарадаг байна. Энээгүүр агнуури хэхэдэ, таатай зохид.

Үнгэрөөшэ зунай амаралтын үедэ бидэнэршье түрэһэн дайдаараа, түрэл нютагуудаараа, Байгал далайнгаа эрьенүүдээр аяншалаа һэмди. «Бүхы үе наһан соогоо һанажа ябаха үдэрнүүдни», — гэжэ хэлэхэдэм, буруу бэшэ. Тон зүб! Хэды гоё гээшэб Буряадни! Гоёл даа! Баяншье даа! Юунһээшье үнэтэйл даа!

...Хоридохи зуун жэлэй һалхин далбагыемнай үлеэжэ, гоё һайхан эрье тээшэ дүтэлжэл ябанабди...

Гайхамшаг үе сагта ажаһуунабди. Талын буряад хүбүүд, басагадай гарнууд ганзагада. хүлнүүдынь дүрөөдэ хүрэнхэй, Урдынхидал хооһон. хуудам тала манайда үгы. Хонинойнай торгон нооһоор нэхэгдэһэн хубсаһа, бүд хараад. Баруун Европо гайхана, заводуудаймнай бүтээһэн прибор, крануудта Ази. Африка үндэр сэгнэлтэ үгэнэ, манай бүтээһэн самолёдууд амгалан тайбанай ашаа шэрэн зуралзана.

Түрэл орондом ажалша бэрхэ баатарнууд олон лэ! ЛВРЗ-гэй ветеранууд Б. Поздеев, А. Оширов, түрүү хонишод Н. Тогмитова, Б. Доржиева, бүд нэхэгшэ Д. Тумурова. һаалишан Н. Тадвашкина, геолог Р. Тарасова олондо мэдээжэ болонхой. Эдэнэр бултадаа Социалис Ажалай Геройнууд. Түрэһэн нютагайнгаа түрүү хүнүүдээр омогорхонобди.

Түрэл хэлэн, түрэһэн дайда хоёроо хаанашье, хэзээдэшье мартахагүйбди!

Нима-Ханда ГОМБОЕВА,
Улаан-Үдын интернат һургуули дүүргэгшэ.

Уужам дайдамни,
шагныш!
Үргэн таламни, дуулыш!
Ямар һайхан бэ
Ивалгамни,
Ямар баян бэ совхознай!
Хүхэ ногоон шэлбүүһээр
Хүбшэ тайгамни баян лэ.
Элдин тоонто Ивалгамни
Элдэб ургасаар элбэг лэ.
Ивалга горхон шааяна,

ДООДО-ИВАЛГА

Ивалгадам шубууд
жэргэнэ.
Хүдөө талыемнай магтан,
Хүхы шубуун донгодоно.
Урагшаа харан
зогсоходом,
Уула, гүбээнүүд
тобойлдоно.
Баруулжаа харан
байхадам,
Баян таряан долгилно.
Хойшоо эрьен харахадам,
Холбоо тайга ногоорно.
Хонгор талаарни дүүрэн
Хони мал бэлшэнэ.
Танил тоонто нютагыем
Хада, ууланууд
хүреэлнэ.
Талаан элдин Ивалгамни
Хамар дабаагаа түшэнэ.
Эхэ түрэһэн нютагайнгаа
Энгэр дээрэнь үдөөлди.
Эхэ, эсэгэ, аханарнай
Энхэрэн байнал маанадаа.

Гарма-Ханда Санжицыбикова.
Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиин 8-дахи классай һурагша.

Буряад оромни

Арадайнгаа ажалаар омогорхон хүгжэжэ,
Агтынгаа жолоогоор харгыгаа залажа,
Баянхан дайдадаа батажан толордог
Буряадхан оромни — һайхан дуумни.

Зориһон хүсэлнай бурьялан бадаржа,
Зонноймнай шарай улам һэргэнэ.
Залуухан дорюухан ажалаймнай шэмэг,
Золтойхон Буряадни, — аялга хүгжэмни.

Сэлгеэхэн нугаараа, хадынгаа хабшалаар
Сэлюурэн миралзааша горходнай тунгалаг.
Арюухан замаараа урагшаа дабшаһан
Аглагхан Буряадни — дуунаймни эхин.

Эрдэни-Дари Ринчинжамсуева,
Яруунын аймагай Инсэнгын дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: поэтесса Ц-Д. Дондокова Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуулиин һурагшадай дунда.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Рассказ

ТҮРҮҮШЫН АГНУУРИ

Дондогой баабай жааһаа хойшо агнадаг. Тойроод байһан ойгоо табан хурган шэнгеэр мэдэдэг һэн. Дондогшье хаа-яа баабайгаа дахажа, дүтын шугы соогуур ябадаг байгаа.

Мүнөө Дондог зургаадахи класста һурана.

Нэгэтэ баабайнь Дондогтоо хэлээ һэн:

— Һургуулиһаа ерэхэдэш, агнуурида гарахабди...

Теэд гэртээ ерэхэдэнь, баабайнь хубсалаадүй, хүбүүнэйнгээ урдаһаа хараад:

— Мүнөө гансаараа ошохо болобош, — гэбэ ха. Дондог ехээр баярлаба.

— Холо бү ошо, — гэжэ эжынь хүбүүндээ дахин дахин һанаагаа зобон захина. Дондог баабайнгаа сула табидаг урьха, нэгэ һүрэдэгыень үргэлжэ, ой тээшэ баяртайгаар гэшхэлшэбэ.

Тэрэ хэдэн шандаганай мүрнүүдые олоод, һая ябаһан халуун мүр дээрэ урьхаяа табижа, бээлэйгээ баряад, буугаа хасартаа няан, бодолгото болоно. Шандаганай орошоод байгаа һаань, яаха гээшэбиб? Буудахаб даа, буудахаб. Гэртээ абаашахадам, баабайм:

— Оо, Дондогнай олзотой ерээл! Дондогоймнай түрүүшын олзо, — гэхэл ёһотой.

Эжымни мяхыень шаража. түрүүшынгээ олзо эди даа. баабайдаал адли ангуушан болоорой гэхэ гэһэн бодолдо абтаад байтараа. удаахан нюдөө нээн гэһээнь, залуу ангуушан талаантай гэһэндэл, урдань холо бэшэ шара халтар үнэгэн саһан доогуур юуб даа бэдэрэн, унхидан байба. Хүбүүн түргэн мэргэлбэ. Амитаниие өөрөө алаха болоходоо, гарынь һалганаад орхибо. Үнэгэн тэрэ зуура, Дондогые обёорон, хоёргурба һүрөөд, үгы болошобо. Дондог буугаа үргэлжэ, үнэгэнэй гүйһэн тээшэ алхалшаба. «Буудахаяа яагаа гээшэбиб. шабхаал дараа һаам. унаха байгаа» гэжэ гэмшэн, өөртөө гомдоно, халаглана.

Тиигһээр ябатараа, шугы сооһоо гарашанхай байба. Гэртээшье ошохо дурагүй, үнэгэ алдаһандаа халаглаһаар, абаһан хилээмэ, саахараа эдижэ, сайгаа хүйтөөр гудамхина.

Һөөргөө урьхадаа ошоходом. шандаганшье ороод байхадаа болохо гэжэ баяртайгаар яарана. «Шамдуун, шамдуун» гэжэ зосооһоонь баалуулна. Дондог үнишье болонгүй, урьха табиһан газартаа ерээдхибэ. Ерэн гэһээнь, нюдөөрөө шуһа гүйшэһэн, шэхэеэ хойшонь унагаажархиһан шандаган бүмбыхэдэжэ һууба. Мэнэ һал алдаһанаа һанахадаа, буугаа шанга алхаад, мэргэлжэ эробо. Теэд бугуулида ороһон хайрата амитаниие харахадаа, зосоонь хүм унажа, гарынь һуларһаар, доошоо болошобо. Саашань гэнтэ хүгшэн абынгаа сагаантанда сохюулһан тухайгаа хөөрэһыень залгуулан һанажархиба. **«Энэ шандагаханай ами наһыень алдуулаа һаамни, эхэнь бэдэржэ зобохол»** гэжэ шэбшэбэ.

«Табихам, эдэ жаахан амитадта тодхор хэхэгүйб», — гэжэ досоогоо бүтүү шэбэнээд, яаран ошожо, шандаганай шэшэрһэн бэе шагнаад үзэхэдэнь, хүнгөөр амилжа байба. Тиихэдэнь урьхаһаань гаргаад, аргаахананаар үргөөбэ. Шандаган залд гэһэндээ, хажуу тээшээ һүрэшэбэ. Хоолойһоонь юунэйшье татахагүйдэ, үшөө нэгэ һүрөөд үзэнэ.

Дондог энеэжэрхибэ. Шандаган сүлөөдэ гарааб гэжэ мэдэхэдээ, хүлэй шадал мэдүүлэн, шугы руу бүмбэлзэһөөр үгы болошобо.

Содбо ЧИМИТДОРЖИЕВ
Хорнин дунда һургуулиин 6-дахи классай һурагша.

ПУБЛИЦИСТИКЭ

ТҮРЭЛ НЮТАГ ХҮСӨӨТЭМ

Энхэрэн дууланаб ирагуу
дуунуудаа,
Эхэ оромни, шамдаа бэлэглэн.

Хүн бүхэн зүрхэн соогоо эгээл түрүүн түрэл ороноо, түрэл тоонтоёо һанажа ябадаг. Харин минии Хүсөөтэ — зүрхэнэйм үнэтэй баялиг, эгээл дүтын, эгээл һайхан нютагни. Сагаан нуурһаа урдан гарадаг Түгнэ горхоной эхиндэ түрэл нютаг Хүсөөтэм оршон байдаг. Хүсөөтэмнай хэдэн талаһаа үндэр томо хада, ой модоор хүреэлэгдэнхэй. Хайшаашье хара, тиишэ сэбэр нарһад, хуһад гунхалзан зогсонод. Хаанаб даа, харганаан соо жэмэс мэхэтэйгээр бөөн июун хоргодоно. Гүнзэгы хүхэ-сэнхир огторгойн эльгэн дундa зунай сэлмэг хурса наран мүнгэн туяагаар иишэ тиишээ харбан байна.

Хуу тойроод, сэбэр гоё: ой модошье, хада уулануудшье — бултадаа Хүсөөтыем шэмэглэнэ.

Зунай дулаахан үдэшые хүлеэгээд, Түгнэ горхоной эрье дээрэ гаргахэ дуран хүрэнэ. Иигэжэ түрэл нютагаараа омогорхон, шэбшаан зогсожо байхада, ямар гоёб даа! Илангаяа Түгнэ горхон үдэшэндөө һайханаар харагдадаг. намдуу удаан урасхал соонь арбан табанай малагар һарашье яларан байхадаа, хүнэй зүрхэ доһолгомоор.

Халюурма ногооноор ханатаһан ой дээгүүр тэнгэриин хаяа улайран харагдана. Огторгойдо одо мүшэд нэгэ үедэ харагдахаяа болёод, нэгэ үедэ иишэ тиишээ бүрэлзэн, газар дайда хэлбэлзэһэн шэнги болоно. Тала дайдыем һүни хам тэбэрин абашаһан шэнги. Нютагаархинаймнай гэр бүхэнэй сонхоор электрын ялагар гэрэл сасаран байна.

Хэдышье яба ой соогуур — шиини дуран. Иигэжэ зунай сэбэр агаараар амилан, шубуудай иргүү дуу шагнан сэнгэжэ ябахада, ямар гоёб! Баян ногоон нуга таланууд үнгын сэсэгүүдээр дүүрэн.

Энэ үзэсхэлэнтэ һайхан нютагыем хараагүй хүн байбал, айлшалыт манда, намтай суггаа хубаалсыт энэ һайхан, эгээл үнэтэй баялигыем. Бидэнэр таидаа хэзээ бүхэндэ баяртай, хүлеэн байхалди. Айлшалыт!

* * *

Хүсөөтэ нютагайнгаа арад зон. ажал хэрэг тухайнь нэгэ бага хөөрэжэ үгэһүү. Хүсөөтэмни өөрөө ехэхэн нютаг, гурбан зуугаад үрхэтэ айлһаа бүридэнэ. Тосхон соомнай ехэхэн барилга ябажа байна, шэнэ-шэнэ гэрнүүд жэрылдэн бодонхой. Бүхы үйлсэнүүдыемнай ногоон тарималнууд гоёоно.

Эдэ бүгэдэ нютагаархинаймнай гараар бүтэнхэй, тэдэнэр юһэдэхи табан жэлэй түсэбтэ өөрынгөө хубиие оруулхые оролдон, хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллана. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнда унаһан нютагаархиндаа табиһан нангин хүшөө тосхонoймнай центртэ бии. Эхэ оронойнгоо энхэ жаргал абарагша эрхим баатарнуудай алдар соло манай зүрхэндэ мүнхэ юм.

Нютагаймнай залуушуул, пионернүүд, комсомолшууд тэрэ хүшөөе наринаар харууһалдаг. Хүшөө бүхы талаһаа үнгын гоё сэсэгүүдые һуулгаһан клумбануудаар хүреэлэгдэнхэй.

Тэндэхи «Одон» совхоз Мухар-Шэбэрэй аймагай залуу совхозуудай нэгэн юм. Совхознай ехэнхидээ хонин ажал эрхилдэг. Совхозоймнай хүдэлмэришэд бусад колхоз, совхозуудай хоорондохи мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсанад, оло дахин түрүү һуури эзэлжэ, аймаг соогоо хүндэтэ нэрэдэ хүртэнхэй. Нютагаймнай түрүү ажалшад аймагайнгаа Хүндэлэлэй самбарта гаранхай, үнэтэ бэлэг ба Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

Совхоздоо хонишоноор хүдэлдэг Доржиев Даша-Цырен Доржиевич зуун эхэ хонин бүриһөө жэл бүхэндэ зуун хурьга абажа, түрүү хонишоной солодо хүртэнхэй. Үни сагһаа трактористаар хүдэлдэг Эрдынеев Будажап Бимбаевич социалис мүрысөөндэ илажа, республика соогоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ, Ленинэй орденоор шагнагдаһан байна.

Түрэл совхоздоо бидэшье — һурагшад туһалнабди. Зунай амаралтын үедэ хони хайшалалгада туһалнабди. Орой нажар үглөөгүүр совхозой полидо гаража, хаймадан хараарайт, уужам талын нюруу дээрэ ургасатай тарлалан эбхэрхэ. Талын аалин һэбшээндэ таряанай залаа найгалзаха. Хүндэ хоолосоо даажа ядаһандал, шэниисэ газар руу нэнгэхэ.

* * *

Хүсөөтэ нютагта би түрэжэ, бага наһанһаа хойшо эндэ ехэ болоһон байнаб. Тосхонойнгоо хүнүүдые бараниень мэдэхэб. Түрэл нютагни жэлһээ жэлдэ урган манданал, арад зониинь урагшаа — коммунизм тээшэ дабшанал. Ямар болохоб даа, түрэл нютагни коммунизмын үедэ?! Танихаар бэшээр хубилха, хүгжэхэ даа, би тэрээндэ этигэнэб. Мэргэжэлтэй болоод, би заатагүй түрэл Хүсөөтэеэ бусажа, нютагаархинтаяа нэгэ зэргэдэ, энэ ехэ амар жаргал, хүхюун байдал олгуулһан Эхэ оронойнгоо аша туһада ажаллан ябахаб. Түрэл арадайнгаа байдалые харахадаа, агуу һургаалта Коммунис партияа, алтан зүрхэтэй ород арад ахаяа үнэн сэдьхэлһээ энхэрэн, дуулан ябанабди.

Люба Будаева,
Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуулиин 10-дахи классай һурагша.

ТОБШОХОНООР...

☆ ДҮРЭ БУЛЯАЛДААН. Уфагай Спортын ордондо дүрэ буляалдалгаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүүрэбэ. Чемпионой нэрэ зэргэдэ Алма-Атын Федор Баумбах, Александр Иванов, Махачкалагай бүхэнүүд Владимир Юмин, Бадал Гаджиев, Насрула Насруллаев, Европын чемпион Руслан Ашуралиев, Ленинградай, дэлхэйн чемпион Виктор Новожилов, Тбилисиһээ, Олимпиин наадanай, дэлхэйн, Европын чемпион Леван Теднашвили, Орджоникидзе хотын Эльбрус Икаев, дэлхэйн болон Европын чемпион Сослан Андиев гэгшэд эрхим байжа, хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

☆ ШАТАР. Баруун Германиин Золинген хотодо эхилһэн уласхоорондын шатарай наадanда СССР-эй түлөөлэгшэ, гроссмейстер Лев Полугаевский арбан уулзалгын удаа 7,5 очкотойгоор түрүүлбэ. Дэлхэйн экс-чемпион Борис Спасский эрхимлэгшэһээ хахад очкогоор гээгдэжэ ябана.

☆ ТЕННИС. Европын «Б» зонын бүлэгтэ наададаг спортсменүүдэй дунда Дэвисэй кубогта хүртэхын түлөө эхилһэн наадanда Совет оронои теннисистнүүд түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха болобо. Донецк хотодо эхилһэн наадanда манай оронои спортсменүүд Югославиин суглуулагдамал командые 4:1 тоотойгоор шүүһэн байгаа. Түгэсхэлэй наадан июлиин 26—28-най үдэрнүүдтэ Донецкдэ үнгэргэгдэхэ юм. ФРГ-гэй, Чехословакиин спортсменүүдэй дунда Мюнхендэ үнгэргэгдэһэн хахад финалай уулзалгын дүүрэхэдэ, али командын спортсменүүдэй түгэсхэлэй наадanда хабаадаха болоһониинь элирхэ. Энэл командын спортсменүүд манай оронои теннисистнүүдтэй чемпионой нэрэ зэргэ буляалдаха болоно.

☆ ФУТБОЛ. Польшын Арадай Республикын байгуулагдаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан футболоор уласхоорондын мүрысөөн Варшавада үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Энэ наадanда хабаадалсажа эхилһэн совет оронои футболистнууд Болгариин суглуулагдамал командые 5:1 тоотойгоор шүүбэ. Эндэ Блохин гурбан, Андриасян, Хадзипанагис гэгшэд нэжээд бүмбэгэ сохижо оруулһан байна.

☆ ҺУРАГШАДАЙ СПАРТАКИАДА. Алма-Ата хотодо эхилһэн һурагшадай спартакиада дээрэ Брестын Александр Наумов хоёрдохи алтан медальда хүртэбэ. Тэрэ бага аматай буугаар сагаалса буудахадаа, түрүүшын алтан медаль абаһан юм. Харин пневматическа буугаар мүрысэхэдөө, абажа болоһоор, 400-һаа 380 очко абажа, эдиршүүлэй дунда оронои шэнэ рекорд тогтообо.

Велосипедээр 25 километрэй зайда урилдагшад соогоо Молдавиин Александр Буров зайгаа 33 минута 59,6 секунда соо гаталжа түрүүлхэдээ, СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэбэ.

Мүн спартакиадада хабаадалсаһан хүнгэн атледүүд һайн амжалтатай. Жэшээнь, Казахстанай Галина Прилепина 183 сантиметр үндэрые дабаһан байна. Москвагай Владимир Иванов 1500 метрэй зайе 3 минута 56,9 секунда соо гаталһан, Грузиин Рамиза Байрамова 71 метр 98 сантиметртэ жада шэдэһэн байха юм.

Хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэһэн наадanда спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэдэ Украинын ССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд — Жданов хотын Вита Ковалёва, Ворошиловградай Николай Варламов гэгшэд хүртэбэ. Вита — 6 метр 17 сантиметр утые, Николай 2 метр 11 сантиметр үндэрые дабаһан байна.

Чемпионууд: Вита — Донецкын физкультурын, Николай Ворошиловградай хүдөө ажахын институтда һураха хүсэлэнтэй.

✪ ХОККЕЙ. Мүнөө аайма халуун үдэрнүүдэй байгаашье һаа, манай хоккеистнүүд наадандаа бэлэдхэжэ эхилбэ. Тиин ниислэл хотын ЦСКА, «Динамо» команданууд нүхэр ёһоной уулзалга июлиин 23-да үнгэргэбэ. Эдэнэрэй наадан 7:7 тоотойгоор, тэнсэлгээр дүүрэһэн байна.

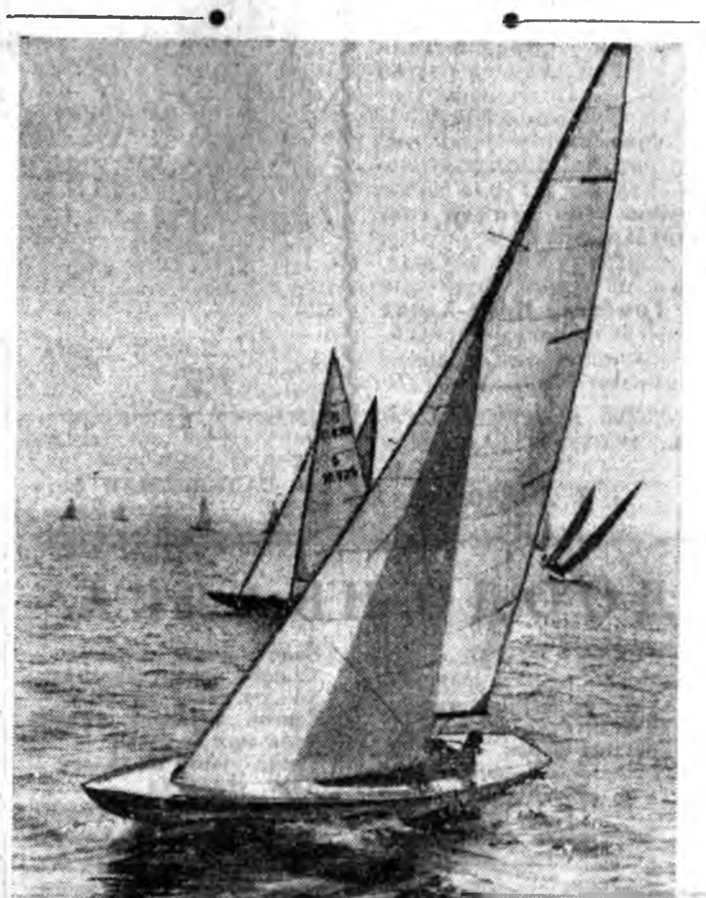
Үнгэрэгшэ долоон хоногто Совет оронои түлөөлэгшэд Лондондо үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөн дээрэ «Канадын командатай» наадаха уулзалганууд тухайгаа зүбшэн хэлсэһэн байна. Эдэ наадanууд Канадада сентябриин 17, 19, 21, 23-най, харюугайнь наадан Москвада октябриин 1, 3, 5, 7-ной үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхэ болонхой.

Канадын хоккеистнүүдтэй наадахынгаа урда тээ манай оронои суглуулагдамал команда бусад оронуудай спортсменүүдтэй наадаха юм. Августын 24-дэ ЦСКА-гай хоккеистнүүд Европын чемпионуудай кубогта хүртэхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадanда Швециин «Брюнес», СССР-эй суглуулагдамал команда сентябриин хоёрдохи арбан хоногой нэгэндэ «Известиин шангай» түлөө үнгэргэгдэхэ уулзалгада Финляндиин командатай наадаха болоно. Москвагай «Динамо» ГДР-эй хоккеистнүүдтэй наадахаар тиишэ ошохо юм.

(ТАСС).

Футбол

Байгша оной май һарын эхинһээ хойшо СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын футболистнуудай дунда эхилһэн наадanай ээлжээтэ—арбан зургаадахи, зариманиинь арбан долоодохи уулзалгануудаа үнгэргэбэ. Энэмнай наадanай түрүүшын хахадай һүүлшын уулзалганууудай нэгэн болоно. Наадан июлиин 21-нэй үдэр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хото городуудай стадионууд дээрэ үнгэргэгдэһэн байна. Энэ үдэр хамтадаа 16 командануудай футболистнуудай дунда ёһотойл шанга тулалдаан болоо ха. Юуб гэхэдэ, наадanай дүн хаража үзэхэдэ, мүрысөөнэй таблицада түрүү һууринуудые ээлжэ ябаһан командануудай футболистнууд һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлһэн командануудта айлшалхадаа шүүгдэһэн байна.

ҺҮҮЛШЫН НААДАНАЙ УРДА ТЭЭ

Хабарһаа хойшо һайнаар наадажа эхилһэн Новосибирскын «Чкаловец» команда хэдэн наадanай туршада түрүү һуури эзэлжэ ябаа һааб даа. Тиигэжэ эрхимээр наадажа эхилһэн аад, һүүлэй хэдэн уулзалгада талмайдаашье, мүн айлшалжашье ябахадаа «бүдэрэн» гэхэдээ, гэдэргээ сухариха баатай болобо. Удаадахи наадандаа Курганай «Зауралец» командада айлшалһан юм. Тиихэдээ эдэнэр талмайн эзэдтэ аяар 4:0 тоотойгоор шүүгдэхэдээ, нэгэ һуури доошоо бууба. Мүрысөөнэй таблицада дундуурхи һуури эзэлжэ ябаһан Томскын футболистнууд Нижний-Тагилай «Уралец» командада айлшалһан юм. Талмайн эзэд эдэнэрээ 2:0 тоотойгоор шүүгээд табихадаа, нэгэ һуури урагшаа дабшаба. Тюмениин «Нефтянигта» айлшалһан Красноярскын «Автомобилист» талмайн эзэдтэ 1:0 тоотойгоор шүүгдэхэдээ, хоёр һуураар гэдэргээ сухариһан байна.

Мүрысөөнэй таблицада һүүлшын һуури эзэлһэн Челябинскын футболистнууд айлшаар ошоһон Прокопьевскын «Шахтер» командые 3:2 тоотойгоор шүүжэ, хоёр очко бэшүүлбэ. Энэнь «Локомотив» командын хабарһаа хойшо үнгэрһэн наадanуудта хоёрдохи илалтань болоно. Манай «Сэлэнгэ» команда ээлжээтэ уулзалгадаа Владивостогой «Луч» командада 2:0 тоотойгоор шүүгдэшөө. Эрхүүгэй «Авиатор» команда Южно-Сахалинскын «Сахалин» командада айлшалхадаа, талмайн эзэдые 3:1 тоотойгоор шүүһэн байна. Мүрысөөнэй таблицада түрүүшын һууринуудай нэгые эзэлжэ эхилһэн Благовещенскын «Амур» «Вулкан» командада айлшалһан байна. Тиихэдээ 90 минутын туршада наадаһан эдэнэр тоо нээжэ шадангүй. 0:0 тоотойгоор тэнсэхэдээ, «Амурай» футболистнууд мүрысөөнэй таблицада хоёрдохи һуури эзэлбэ.

«Сэлэнгэ» командын футболистнууд наадanайнгаа нэгэдэхи хахадай һүүлшын уулзалга Южно-Сахалинск хотын «Сахалин» командатай үнгэргэхөөр тиишэ мордонхой. Наадан июлиин 25-да үнгэргэгдэбэ.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдөө	Бүмбэгэ	Очко
«Динамо» Барнаул	16	9	7	0	28:8	25
«Амур» Благовещенск	16	8	6	2	22:11	22
«Чкаловец» Н-Сибирск	16	9	3	4	22:15	21
«Луч» Владивосток	16	8	4	4	31:15	20
СКА Хабаровск	16	8	4	4	30:23	20
«Вулкан» П-Камчатский	16	7	4	5	18:12	18
«Автомобилист» Красн.	16	8	2	6	18:17	18
«Иртыш» Омск	16	6	5	5	16:18	17
«Зауралец» Курган	17	5	6	6	16:15	16
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	16	6	4	6	16:18	16
«Торпедо» Томск	16	6	3	7	14:22	15
«Локомотив» Шэтэ	16	4	6	6	10:15	14
«Нефтяник» Тюмень	16	5	4	7	16:22	14
«Авиатор» Эрхүү	16	5	4	7	20:27	14
«Уралец» Н. Тагил	16	3	6	7	16:19	12
«Сахалин» Ю-Сахалинск	16	3	5	8	12:21	11
«Шахтер» Прок.	17	2	6	9	11:20	10
«Локомотив» Челяб.	16	2	3	11	13:29	7

УЛЬЯНОВСК. Далбагата онгосоор тамаралгын спорт городто улам хүндэтэй, үргэнөөр мэдээжэ болоно. Предприятинуудай, эрдэмшэнжэлэлгын институдуудай хүдэлмэришэд болон albа хаагшад, студентнэр сүлөө сагтаа энэ спорт эрхилдэг байна. Тиин Ульяновска яхтсменүүд СССР-эй арадуудай VI Спартакиадын тоосоондо оруулагдахаар ехэ, бага регатануудта хабаадалсадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Дракон» гэжэ классай далбагата онгосоор тамаралгын спортоор областной мүрысөөнэй үе.

ТАСС-ай фотохронико.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«СПОРТЛОТОГОЙ», «Спортлото-2-ой» июлиин 20-до Москвада үнгэргэгдэһэн 20-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 1.616 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 39 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: Хэншье зургаан номер таабагүй. Табан номер тааһан хүнүүд — 3.146 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 63 түхэриг, гурбан номер тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха.

20-дохи тиражай шүүбэринүүдые нөөсэлгын түбэй кассанууд августын 1-һээ 30 болотор түлэхэ юм. Ээлжээтэ тираж июлиин 30-да Москвада үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ҮНЭТЭ ЗҮЙЛНҮҮД АБАРАГДАБА

Һүмэ хиидүүдһээ хулгайлһан 60 гаран скульптура ба шү... хамал үнэтэ зүйлнүүдые олон... һоо газаашань гаргахаар һэдэ... һэн бүлэг контрабандистнууд Бирмын хилэ шадар баригдаа. Модоор, мрамораар урлажа бү... тээдэпэн, Бирмын уран зура... гай искусствын эдэ хүшөө... нүүдэй олонхинь түүхэтэ удха... шанартай.

ЭРТЭ УРДА САГАЙ МОДОН

ЭНЭДХЭГ эрдэмтэдэй һанаа... жын єһоор, Мадхья-Прадеш... штадтахи Зирабад нютагта... малталгануудай хэгдэхэ үеэр олдоһон шулуун шэнги боло... шонхой модон 700 миллион... «наһатай» ха. Тэрэнэй утань — 8 метр, диаметрынь —4,5 метр, шэгнүүрынь — 10 шахуу тонно...

АНУРАДХАПУРТА ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭЭ

ШРИ ЛАНКАГАЙ эртэ ур... дын ниислэл — Анурадхапур хо... тодо нээгдэһэн, Совет хэбл... лэй ба графикын выставкэ ү... гэн олониитын анхарал та... һан, һонирхол үүсхэһэн бай... Сингаль, тамиль ба англи хэл... нүүд дээрэ Советскэ Союзай хэблэгдэһэн номууд, журнал... нууд, плакадууд энэ выставк... дэ табигдаа.

Выставкын нээгдэнхэй бай... үеэр «Хүгжэлтэ ба литератур... гэһэн асуудалтай семинар ү... гэргэдөө. Арадай уран зохёо... шодой фронтын гэшүүд — Лан... кагай элитэ мэдээжэ ура... зохёолшод Гунасена, Витин... Тисса Криявасам болон б... сад зодоотой хөөрэлдөөнүүд... хабаадаба.

ДЭМБЭРЭЛТЭ ХУБИ ЗАЯАНАЙ ЭХИН

АБИДЖАН хотодо ажаһу... даг 40 наһатай Аи Уттара... зорюулагдаһан олон тоо... амаршалгануудые Заанай я... та эрьенүүд гэдэг республика... газетэнүүд эдэ үдэрнүүдтэ ту... хаглажа байнхай. Тиигэһэн... үндэһөөр Африкын энэ оо... өөрсэ янзын рекорд түйлэ... гээд газетэнүүд батална. 25 жэ... соо хамта байха зуураа, э... эхэнэр 20 үхибүү түрөө. Т... хэдээ хоёр удаа эхирлэһэн ба... на. Ехэ басаганиинь 24-тэй, о... хон үхибүүниинь хоёр һарата... шье болоодүй.

Энэ үхибүү гаргахадаа, А... Уаттара ехэ басагантаяа хам... нарайлалгын байшангай нэг... палата соо хэбтэһэн бай... Ехэ басаганиинь хадамда гар... һаар гурбан жэл болоһон з... гурбадахи үхибүүгээ үбгэн... «бэлэглэбэ». Энэнь дэмбэрэл... хуби заяанай эхин болоно г... жэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

ҮНДЭР ХҮНҮҮДЭЙ СЪЕЗД

«ҮНДЭР хүнүүдэй уласх... рондын клубай» съезд... үдэрнүүдтэ Сан-Франциско... тодо болоно дүүрэбэ. Эдэ... эзэн «заахан» хүниинь хо... метр үндэр юм.

США-да, Канадада ба Б... руун Европын хэдэ хэдэн о... нуудта ажаһуудаг 3 мянга ш... хуу хүн 28 жэлэй урда тээ з... хидхэгдэн байгуулагдаһан э... клубай гэшүүд юм. «Өөһэд... гөө һамааруулхын тула түрү... шээр булта суглардаг һэмди... —гэжэ тус эмхиин ветеран... Филадельфи хотын инже... Р. Джоунс хөөрэнэ. Үндэр... нүүдэй унтаха оронуудые... тээхыень, ехэ хэмжээтэй хуб... һа хунар, гутал оёхыень ф... рикануудай ээдые баадха... зорилготойгоор клубай гэшү... ехэ хүдэлмэри ябуулжа за... лаа һэн. Уданшегүй клубо... эрилтэнүүдээр зарим авиако... панинууд хүлөө жиигээд, я... маргүйгөөр һууха арга олго... нэмэлтэ һуури үгэхые зүбш... дэг болоһон байгаа.

ЛЕЙПЦИГЬЭЭ... АРСАЛАНУУД АСАРАГДАНА

АФРИКА түбидэ арсалан... улам үсөөржэ байна. Энэ... һанаагаа зобоһон Африк... олон зоопаркнууд Лейпциг... зоопаркһаа туһаламжа эри... хандаха баатай болоно. Уш... юуб гэбэл, эндэ арсалануу... ажамидархада угаа таарам... тай байна. Эндэ 2 мянга г... арсаланай сүлэн түрэжэ, с... болоһон байха юм.

МАНТАН ТОМО ҺАРХЯА...

ХУРА БОРООГОЙ ороо... һархяаг мөөгэнүүдэй түрэ... һуга урган гарадагынь мэдэ... жэ. Тиин нэгэтэ пенс... Я. Дрод Хойто-Чехиин облас... дохи Кадань тосхон шада... ой соогуур мөөгэ түүхэд... 14 килограмм 20 грамм ш... нүүртэй һархяаг олоһон бай... Мэргэжэлтэдэй баталһан... ёһоор, энэнь һүүлэй жэлнүүд... Чехословакида олдоһон эг... томо һархяаг болоно.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй обкомдо. Зэдын аймагай совхоз болон колхозуудай ажалшадай социалис уялганууд. ТАСС-ай шэнэ һонинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Тусхай шэглэлтэй болгохо ба томодхохо замаар» — Р. Коневой статья. «Ой модоной мастернууд» — А. Потанинагай корреспонденци. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эрдэмтэдэй ой тайгын зурганууд» — К. Карнышев. Хилын саанаһаа. АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Найрамдал» — гэжэ Сүхэ-Баатарһаа ерэһэн залуушуул хэлэнэ — фоторепортаж. Юристын зүбшэл. Нютагай һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35—«Арһан бүмбэгэ» гэжэ шанда хүртэхын түлөө» гэһэн дамжуулга һурагшадта зорюулагдана (үнгэтэ). 15.05 —Һүүлэй һонин. 15.15 —«Таабаринууд ба тайлбаринууд» гэһэн дамжуулга үхибүүдтэ зорюулагдана (үнгэтэ). 15.30 — «БАМ — эрэлхэг зоригой зам» —телеочерк. 16.00—17.50 —Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 17.50 —«Семь чудес света» гэһэн дамжуулга хэгдэхэ. 18.20 —«Үдэшын Улаан-Үдэ».

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 19.30—«Сагаан һүнинүүд» гэһэн искусствын фестивалиин түгэсхэлэй концерт. Ленинградһаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 21.10 —«Брянска областиин угтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй Брянска обкомой нэгэдэхи секретарь М. К. Крахмалев хабаадалсана. 21.55 —«Театр тухай хөөрөөнүүд». 23.10 — 23.20 —Забһарлалга. 23.20 —«Сэнхир галнуудай хуудаһануудта». 24.00 —«Время» — мэдээсэлэй программа. СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 00.30 —Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Киев)—«Кайрат» (Алма-Ата). Киевһээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 21.10 —«Угрюм-река» — телевизионно уран һайханай фильм» (3-дахи сери).

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр урда аймагуудаар, мүн Байгал шадарай урда нютагуудаар ехээр бүрхэжэ, бороо ороохо. Бэшэ нютагуудаар бага үүлэтэй шэг байха, хура бороо ороогүй. Һулаханаар һалхилха. Температура 22—27 градус, Байгал шадар 17—22, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 12—13, үдэрынь 24—26 градус дулаан байха.

Хилын саанаһаа
• телефон • телеграф • радио

ВАРШАВА

СОЦИАЛИЗМЫН, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

ТАСС

Польшын Арадай Республикын байгуулагдаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололнууд. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй энэ һайндэртэ хабаадалга Польшын хэблэлдэ үргэнөөр тунхаглагдана. ПНР-эй газетэнүүд ойн баярай һайндэрэй материалнуудые «Эхэ оронои, социализмын ба эб найрамдалай аша туһада зорюулагдаһан нэгэдэлэй манифестаци», «Нүхэр Л. И. Брежнев Польшодо айлшалалгаяа дүүргэбэ» гэһэн гаршагууд доро толилно.

Польшын һэргээн байгуулагдаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололдо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хабаадалга поляк-совет эбдэршэгүй бата хани барисаае элирхэйлэн гэршэлнэ гээд «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

Манай үлгэн һайхан газар дайда дээрэ буугай абяанай замхаһаар гушан жэл үнгэрбэ гэжэ «Жиче Варшавы» газетэ тэмдэглэнэ. Агууехэ социалис оронуудай бүлэ дотор ажаһуухандаа зол жаргалтай, аюулгүй байнабди. Тиин улаан ододтой, бүргэдүүдтэй малгай үмдэһэн олон миллион солдадуудые хэзээшье мартахагүйбди. Эдэнэр хархис муухай дайсаниие һамна бута сохижо. Польшын газар дээрэ эрхэ сүлөө хангаһан байна. Дайнай үеын генерал, эб найрамдалай түлөө эрэлхэгээр тэмсэдэг агууехэ арадай хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Л. И. Брежневтэ Виртути Милитарин орденой Ехэ хэрээһэ Сейм дээрэ барюулһан ушар тиихэдэ мүндэлһэн аха дүү ёһоной хани барисаан тухай дурасхаалай гэршэ тэмдэг болоно.

Польшын арад зон мүнөөнэйнгөө общественные эршэмтэй түргөөр байгуулжа байна гээд «Слово Повшехне» газетэ тэмдэглэнэ. Польшын хилэнүүд баталагдаһан договорнуудаар, ПНР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдээр, Советскэ Союзай сэрэгэй хүсөөр ба манай бусад союзнигуудай арминуудаар сахин хамгаалагдана гээд газетэ бэшэнэ. Соведүүдэй оронтой хани барисаатай, харилсаа холбоотой байһанайнгаа ашаар Польшо түргөөр хүгжэнэ. Польшын хүсэн түгэс, бэеэ даaһан байдалтай, демократическа гүрэн байхыень Советскэ Союзай Коммунис парти. Совет гүрэн үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэ гэжэ Л. И. Брежнев хэлээ һэн.

БЕЙРУТ

КИПР-тэхи БАЙДАЛ

ТАСС

Кипрһээ абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Аюулгүйн Соведэй июлиин 20-ной тогтоолой үндэһөөр арал дээрэ буудалдаан зогсоогдоод байна. Гэбэшье июлиин 23-най һүни, 24-нэй үүр хираалха үеэр Никозидо, Киренидэ буудалдаанууд болоо.

Никози ба аралай бусад хото городуудтахи байдал заһаржа байна. Июлиин 23-да Кипрэй ниислэл хотын хүн зон һүүлэй хэдэн үдэрэй турша соо түрүүшынхеэ гэрһээ гаража, эдеэ хоолоо бэлдэхэ аргатай болоһон байна. Фамагуста хотын кафенүүд, магазинууд нээгдээ.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ орон дотор болоһон дайн байлдаануудай хойшолонгуудые усадхан зайсуулхын тула аралай хото городуудай, һуурин тосхонуудай хүн зон ехэ оролдолго гаргана. Энээнэй үеэр оронои экономикодо тохёолдуулагдаһан гарза хохидолые тодорхойлон хэлэхэ гээшэ хүшэр бэрхэтэй. Бомбодолгонуудай, буудалдаанай үеэр аралай 4 ехэ гостиница, магазинууд, олон байрын гэрнүүд һандаргагдаа.

Арал дээрэһээ гадаадын оронуудай хүн зон гаргагдажа байһаар. Июлиин 23-да гансал Кирени хотоһоо 1.500 хүн гаргагдаа.

ЛОНДОН. (ТАСС). Арал дээрэ буудалдаа зогсооxo гээшэ нэн түрүүшымнай зорилго болоно гэжэ Кипрэй президентын уялга саг зуура дүүргэжэ байһан Г. Клиридис мэдүүлээ. Кипрэй бэеэ даaһан, дулдыданги бэшэ байдалтай гүрэн болохынь тула оролдолго гаргаха ёһотойбди гэжэ тэрэ Никозиин радиогоор үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

Г. Клиридис Киптэхи Турциин общинын хүтэлбэрилэгшэ Р. Денкташтай хөөрэлдэһэн байна. Арал дээрэхи грек ба түүрэг общинануудай хоорондын харилсаае һайжаруулха тухай асуудалнуудые эдэнэр зүбшэн хэлсээ гээд багсаамжалагдана.

АНКАРА. (ТАСС). Турциин премьер-министр Б. Эджевит Турциин парламентын хоёр палатын хамтын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Кипртэхи байдал тухайда дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Аралые Турци булимтаран эзэмдэхэ, өөртөө нэгэдүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табяагүй юм гээд тэрэ мэдүүлээ. Сэрэгэй үймөөнэй болохын урда тээхи - конституционно байгуулалта һэргээхэ тухай бодомжолһон байнабди.

Гурбан үдэрэй турша соо Кипр дээрэ болоһон сэрэгэй ябуулгануудай үедэ Турциин 57 хүн алуулаа, 184 хүн шархатаа, 242 хүн һураггүйгөөр үгы болоо гээд премьер министр мэдүүлээ.

ЛОНДОН. (ТАСС). Оронои хуулита правительствада эсэргүүгээр хэгдэһэн зэбсэгтэ үймөөнэй үедэ Кипрэй президент Макариосай тала баридаг 2 мянга шахуу хүн алуулһан байна гэжэ Социалис Интернационалай генеральна секретарь Г. Яничек эндэ мэдүүлбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Аюулгүйн Соведэй тогтоол

ТАСС

Кипртэхи байдалай улам шахардуу болоно байһантай дашарамдуулан, июлиин 23-най һүни онсо яаралтайгаар сугларһан ООН-ой Аюулгүйн Совет июлиин 20-ной тогтоолые наринаар сахихыень бүхы талые уряалһан байна.

Буудалдаа дары зогсооxo, Кипрэй конституционно правительствые мэдэрхэ, республикын хэрэгтэ гадаадын сэрэгэй хамааралсалгые болюулха, хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүдые, тэрэ тоодо Грециин офицернүүдые Кипрэй территори дээрэһээ гаргаха эрилтэ энэ тогтоол дотор табигдана.

Кипрэй асуудалаар Аюулгүйн Соведэй шэнэ тогтоол нэгэн һаналтайгаар һайшаагдаа.

ВАШИНГТОН

Г. КИССИНДЖЕРЭЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер Кипртэхи байдалда зорюулжа пресс-конференци үнгэргэбэ.

Арал дээрэ түүрэгүүдэй бууһанай һүүлээр, — гэжэ тэрэ хэлээ, — нэгэдэхеэр, Грециин ба Турциин хоорондо дайнай һүжэрхэгүйн тула; хоёрдохёор, конституциин үндэһөөр Кипртэхи байдалые гуримшуулха арга боломжо хангахын тула; гурбадахяар, энэ үймөөндэ бусад гүрэнүүдэй хамааралсалгые зайсуулхын тула США оролдолго гаргаһан байна.

НАТО-гай бүлэглэлэй хараа бодол баримталан, США-гай бэелүүлһэн хэмжээнүүдые Г. Киссинджер дурдан тоолобо. Гэхэ зуура, Кипрэй Республикада эсэргүүгээр гадаадын сэрэгүүдэй хэһэн булимтархы добтолгонуудые дары болюулха, Грециин сэрэгэй хамааралсахын урда тээхидэл адли бэеэ даaһан, дулдыданги бэшэ байдал Кипртэ һэргээхэ тухай тогтоол абаһан ООН-ой Аюулгүйн Соведэй, тэрэнэй гэшүүдэй үүргэ тухай нэгэшье үгэ дурдаагүй.

НАТО-да хабаатай, Баруун Европодо хабаатай асуудалнуудые шиидхэхын тула ехэ оролдолго энэ үе соо гаргаһан байнабди.

Женевэдэ болохо хөөрэлдөөнүүд Англиин хүтэлбэри доро үнгэрхэ, тэрэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байха гэжэ Г. Киссинджер мэдүүлээ.

«Энэнь архиепископ Макариосые засаг захиргаандань тэхэрюулжэ шадаха гээшэ гү?» — гэһэн асуудалда Г. Киссинджер иигэжэ харюусаа: «Тиихэдээ болохо байһаниинь арсашагүй».

Грециин 650 офицерые гаргахын тула США юу дурадхажа шадаха байнаб? — гэжэ журналистнуудай нэгэнэй асуухадань, США-гай гүрэнэй секретарь иигэжэ хэлэбэ: «Энэ асуудал Женевэдэ шиидхэгдэхэ ёһотой. Юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ неделиндэ ондоо удхатай байгаа. Харин мүнөө Турциин ехэ хүсэнүүдэй арал дээрэ ерээд байхадань. бүри ондоо удхатай болоо».

ПАРИЖ

КИПРЭЙ ШЭНЭ ПРЕЗИДЕНТ

ТАСС

Никозиһоо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, сэрэгэй үймөөнэй һүүлээр засаг гартаа абаад, өөрыгөө Кипрэй «президент» гээшэб гэжэ нэрлэһэн Самсон тушаалһаа бууһан тухайдаа соносхоо. Кипрэй парламентын түлөөлэгшэдэй палатын түрүүлэгшэ Глафкос Клиридис Кипрэй шэнэ президентын тушаалда оробо.

Париждахи Кипрэй посольствын түлөөлэгшэ иигэжэ мэдүүлээ: «Президентын тушаал саг зуура эзэлбэб» гэжэ Г. Клиридис Нью-Йоркдохи ООН-ой штаб-байрада, Кипртэ амгалан байдал һэргээхэ даабаритай ООН-ой хүсэнүүдэй командалагшада мэдээсээ.

ПАРИЖ

КПГ-гэй ЦК-гай мэдүүлгэ

ТАСС

Кипрэй хэрэгүүдтэ гадаадын оронуудай хамааралгые Грециин Коммунис парти эрид буруушаана. Сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй, демократическа Кипрэй амгалан тайбан хүгжэлгэдэ НАТО дурагүйдэн, тэрэниие өөһэдынгөө бааза болгожо, стратегическэ зорилгодо хэрэглэхые хүсэһэн байгаа гээд Грециин Коммунис партиин ЦК-гай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. «Голос правды» гэжэ радиостанци энэ мэдүүлгые дамжуулһан байна. Тиимэһээ арал дээрэ ажаһуудаг грегүүдэй, түүрэгүүдэй хоорондоо үгээ ойлголсохо хэрэгтэнь НАТО тойбо татана.

Кипрэй хэрэгүүдтэ Грециин сэрэгэйхидэй хамааралгые КПГ буруушаана гээд мэдүүлгэ дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Тус аралда Турциин сэрэгээр добтолон ороһон ушарые КПГ мүн лэ буруушаана.

АФИНА

ГРЕЦИДЭ ЮУН БОЛОНОБ

ТАСС

Июлиин 23-най һүни Парижһаа Афина ерэһэн К. Караманлис Грециин шэнэ премьер-министр болоно, июлиин 24-нэй үглөөнэй 4 сагта тангаригаа үгэбэ. Орон доторхи үймөө һүйдхэлые зайсуулха, хуули ёһо, демократи һэргээхын тула намһаа дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэб гэжэ К. Караманлис аэропорт дээрэ буумсаараа хэлэһэн байна.

Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ хунтын зүгһөө сэрэгээр хамааралгын урагшагүйдэхэдэнь, засагаа граждан правительствада үгэхэ тухай шиидхэбэри зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд абаһан байгаа.

Кипртэхи үймөөе сэрэгэй засагаархидай дээдэ тушаалтад эрид буруушаана.

Урдын министрнүүд, буржуазна партинуудай түлөөлэгшэд, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэд июлиин 23-да олон часай турша соо үргэлжэлһэн зүблөөндэ хабаадаба.

Тиин засагаа граждан правительствада дамжуулан үгэхэ гэжэ армиин хүсэһэн тухай мэдээсэлые Афинын радио дамжуулһан байна. Энэ мэдээсэлыень оронои улад зон һайшаан угтаа.

Сэрэгэй захиргаанай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, Кипртэ болоһон зэбсэгтэ үймөөе бэлдэһэн бригадна генерал Иоаннидис тушаалһаа бууба гээд хэблэл мэдээсэнэ.

АФИНА

Грециин шэнэ правительство

ТАСС

Сэрэгэй засагаархидай зүгһөө дэмжэгдэдэг байһан правительствын орондо Грециин шэнэ правительствын эмхидхэгдэһэн тухай эндэ соносхогдоо. 1967 оной сэрэгэй урбалтын һүүлээр тараагдаһан урдын политическэ партинуудай түлөөлэгшэд премьер-министр К. Караманлисай шэнэ правительствын бүридэлдэ гол түлэб ороһон байна.

Г. Маврос — премьер-министрэй орлогшоор ба гадаадын хэрэгүүдэй министрээр, Грециин банкын эрхилэгшэ байһан К. Золотас — экономико хүтэлхэ министрээр, Г. Раллис — дотоодын хэрэгүүдэй министрээр, 1967 оной урбалтын урда тээхи правительствануудта удаан саг соо гадаадын хэрэгүүдэй министр байһан Э. Авероф оборонын министрээр томилогдобо.

Июлиин 24-дэ правительство шахаа тангаригаа үгөө.

АФИНА

ГРЕЦИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШИИДХЭБЭРИ

ТАСС

Сэрэгэй засагаархидаар сүүдлэгдэһэн гү, али мүрдэгдэжэ байһан, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө хаагдаһан бүхы хүнүүдые сүлөөлхэ тухай премьер-министр К. Караманлис түрүүтэй Грециин шэнэ правительство соносхоо. Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэдэ хаагдаһан бүхы хүнүүд, мүн тэдэнэй тоодо коммунистнуудта харша 509-дэхи хууляар сүүдлэгдэһэн хүнүүд табигдаха байна.

Концлагерьнуудые, тэрэ тоодо Юра гэдэг арал дээрэхи бузагай муухай концлагериие хааха тухай мүн соносхогдоо.

Архиепископ Макариосые Кипрэй Республикын президент, хуулита толгойлогшо гэжэ оронои шэнэ правительство мэдэрнэ гээд Грециин премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Маврос мэдүүлээ. «Кипрэй асуудалаар ООН-ой Аюулгүйн Соведэй гаргаһан тогтоолые Греци бүрин дэмжэнэ» гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефону...

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 59-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.